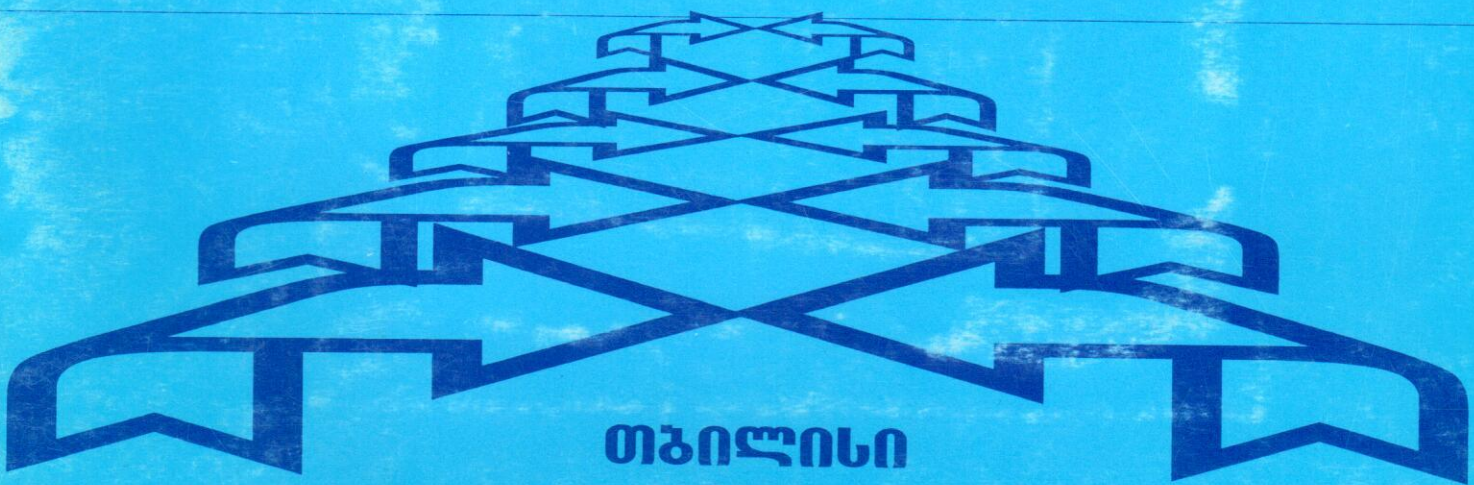

კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი
INTERNATIONAL CENTER ON CONFLICT AND NEGOTIATION

მუვიდობის დამკვიდრება გასლენილ საზოგადოებაში

ბამოშვება III

თბილისი
2001

კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების საერთაშორისო
კვლევითი ცენტრი

მშვიდობის
დამკვიდრება გახლეჩილ
საზოგადოებაში

თბილისი
2001

სარჩევი:

1. მშვიდობის მშენებლობის საფუძვლები - კონფლიქტის მოგვარების შესაძლებლობები განსწავლავს სწავლაში	4
2. შერიგების ფილოსოფია	29
3. მედიაცია	44

1. მშვიდობის მშენებლობის საფუძვლები - კონფლიქტის მოგვარების შესაძლებლობები გახლეჩილ საზოგადოებაში

არ არსებობს მშვიდობა შერიგების გარეშე, არ არსებობს შერიგება დიალოგის გარეშე, დიალოგი კი ერთიმეორის აზრის აღიარებაა.

შესავალი

მშვიდობის მშენებლობა თეორიულადაც და პრაქტიკულადაც ძალიან რთული პროცესია და ამავე დროს საოცრად მტკივნეულიც. მეცნიერების ეს დარგი ეყრდნობა კონფლიქტის მოგვარებას იმ ძირითად პრინციპზე დაყრდნობით, რომლის მიხედვითაც ორი დაპირისპირებული ადამიანი, ჯგუფი თუ ერი ერთმანეთს უნდა შეურიგდეს, რათა მოხდეს მომავალი შესაძლო კონფლიქტებისა და ომების თავიდან აცილება, რათა წარსულის შეცდომები აღარ განმეორდეს; არავის სიცოცხლე არ შეეწიროს ომს, რომელიც წარუმატებელი მოლაპარაკებების შედეგია. ერთის მხრივ, ომები ჩვენი თაობების სინამდვილეა, მეორეს მხრივ, ვიცით, რომ წარუმატებელი მოლაპარაკება შესაძლებელია - ამას დღეს მშვიდობის მშენებლობის მეცნიერების წამყვანი სპეციალისტები როგორც თეორიულად, ასევე პრაქტიკულად გვიმტკიცებენ.

გავაცნობიეროთ ის, რომ შეიძლება კონფლიქტის აცილება და მოგვარება მშვიდობიანი გზით, ანუ შესაძლებელია მშვიდობის მშენებლობა იმის მიუხედავად, რომ თავად ეს პროცესი რთულია. ყველა ერთად უნდა ვეცადოთ, რომ იგი განვახორციელოთ ცნობიერებაში, **რადგან ყველაზე რთული და მტკივნეული პროცესის გადატანაც კი, ალბათ, სიმძიმით ვერაფრით შეედრება თუნდაც ერთი ჯარისკაცის სიცოცხლის დაკარგვას - თითოეული ადამიანის სიცოცხლე ხომ ფასდაუდებელია.** უნდა შევძლოთ ტკივილის

გათავისუფება და იმ პროცესში ჩაბმება, რასაც მშვიდობის მშენებლობა ჰქვია. ამ გზით მივალწევთ იმას, რომ უსისხლოდ, ომისა და კონფლიქტის, ძალადობის გარეშე გადავწყვეტოთ საჭიროებო საკითხებს მოლაპარაკებების გზით.

მშვიდობის მშენებლობის მეცნიერება მრავალ ქვეყანაში მომხდარი ომისა და კონფლიქტის შესწავლის საფუძველზე შეიქმნა მე-20 საუკუნეში. ეს მეცნიერება გვთავაზობს კონფლიქტის მოგვარებას იმ ზოგადი მახასიათებელი ნიშნების გათვალისწინებით, რომელიც აღმოჩენილ იქნა ამა თუ იმ ქვეყანაში მომხდარი კონფლიქტის შესწავლისას, ანალიზის გაკეთებისას, რაც კულტუროლოგიური სხვაობების გათვალისწინებით მოხდა. მშვიდობის მშენებლობის მეცნიერება გვთავაზობს, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში მომხდარი კონფლიქტების საფუძველზე გაკეთებული ანალიზი გამოვიყენოთ კონკრეტული კონფლიქტის უკეთ გასაგებად, გასაანალიზებლად და მასში მონაწილე ხალხის როლის დასადგენად. ეს ეველადი კი აუცილებელია იმისთვის, რომ უკეთ შევძლოთ კონკრეტული კონფლიქტის მოგვარება.

გასათვალისწინებელია, რომ მსოფლიოში მომხდარ ომებსა თუ კონფლიქტებში, მათში მონაწილე ხალხსა და მათ ღიადრებში არის საერთო მახასიათებელი ნიშნები, რომელთა გაცნობა დაგვეხმარება საკუთარი კონფლიქტის უკეთ გაგებასა და მის წარმატებით მოგვარებაში.

მოდით, ჩვენც გამოვიყენოთ მშვიდობის მშენებლობა ჩვენს ქვეყანაში მომხდარი კონფლიქტების მოსაგვარებლად და მშვიდობის მშენებლობის პროცესის დასაწყებად, გასაუთარებლად.

რა არის მშვიდობის მშენებლობა? რას გულისხმობს ან რას მოიცავს ეს დარგი, რომელიც დასავლეთის ქვეყნებში ასეა განვითარებული? როგორ ვითარდება იგი იმ ქვეყნებში, რომლებშიც კონფლიქტები და ომები იყო და დღესაც მიმდინარეობს? რომელ ფენებს მოიცავს იგი და ბოლოს, ალბათ, მთავარი კითხვაც ისმის - **ვისი ვალდებულებაა ამ დარგის განვითარება - კონფლიქტის, ომის თავიდან ასაცილებლად და მათ**

მოსავარებად?

დაახლოებითი ზანსუნები ზემოხამოთვილი ეველა კითხვანე შეიძლება მოიძებნოს. ბოლო კითხვანს საქართველოში 1999 წელს ჩატარებულ ტრენინგებში მონაწილეთა უმრავლესობამ (დაახლ. 80-ამდე მონაწილე) შემდეგი ზანსუნი გასცა - რა თქმა უნდა, მთავრობანს აკისრია მშვიდობის მშენებლობის განვითარება და კონფლიქტის აცილება-მოგვარება. ეს ზანსუნი, ერთის მხრივ, უდაოდ სწორია, მაგრამ ამასთან ერთად ძალიან ცალმხრივიც. ეს ეველაფერი კარგად ანანსავს ჩვენი დღევანდელი საზოგადოების დამოკიდებულებანს მოქალაქეობრივი ვალდებულებისა და მოვალეობისადმი - განა მთელი სანხელმწიფო მხოლოდ მთავრობანა? განა სანხელმწიფოში მცხოვრები ის რამოდენიმე მილიონი ადამიანი უუფლებოა? ნუთუ ხალხს არ შესწევს იმის ძალა და უნარი, რომ აქტიურად ჩაებას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და მთავრობანს ის განანორციელებინოს, რაც მათ ინტერესებშია? მაშინ რაღანს ნიშნავს სამოქალაქო საზოგადოება, თუ არა თითოეული ადამიანის ზანსუნისმგებლობანსა და აქტიურ მონაწილეობანს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, კონფლიქტების მოგვარებასა და მათ აცილებაში, რათა მშვიდობა დამყარდეს და დაიწყოს ჩვენი ქვეყნის სვლა უკეთესი მომავლისაკენ?

მშვიდობის მშენებლობა გულისხმობს საზოგადოების ეველა ფენის აქტიურ ჩართვანს ამ პროცესში.

მშვიდობის მშენებლობა ფართოდაა დანერგილი დანსავლეთის რიგ ქვეყნებში. იგი არა მარტო თეორიულად არის ჩამოყალიბებული, არამედ წამყვანი სპეციალისტების მიერ პრაქტიკაშია რეალიზებული. ეს დარგი სხვადასხვა მიმართულებებს მოიცავს: მშვიდობის მშენებლობის საფუძვლები, კონფლიქტების აცილება-მოგვარება, შერიგების ფილოსოფია, მედიაცია, ადამიანის უფლებები და თანასწორობა, ძალადობის ალტერნატივები, სამოქალაქო საზოგადოების როლი, განათლება მშვიდობის მშენებლობისთვის, მშვიდობის მშენებლობის კულტურა, გენდერული ბალანსის მნიშვნელობა, უსფრთხოებისა და განიარაღების საკითხები, რელიგიებისა და ეთნიკურობის როლის შესწავლა კონფლიქტში და სხვა. აქედან

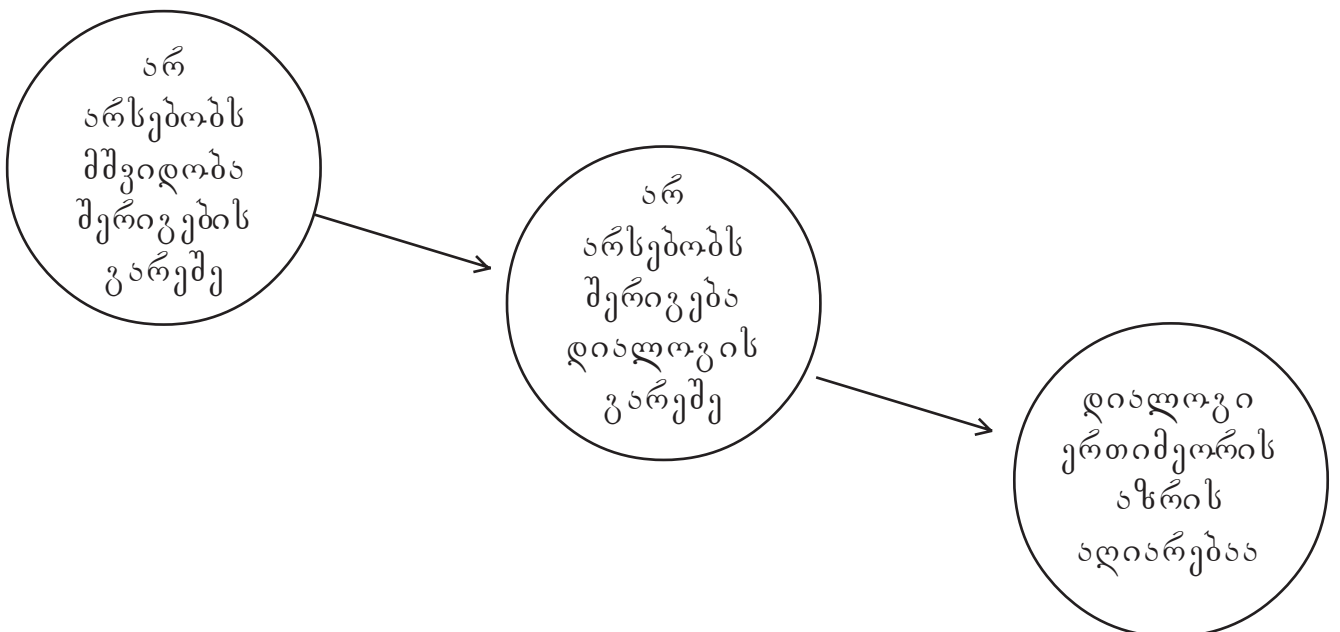

გამომდინარე, საჭიროა ამ მიმართულებების ერთიანი ამუშავება იმისათვის, რათა დაიწყო მშვიდობის მშენებლობის პროცესი მთელ ქვეყანაში.

მშვიდობის მშენებლობის არსს კარგად ასახავს შემდეგი იდეა:

არ არსებობს მშვიდობა შერიგების გარეშე, არ არსებობს შერიგება დიალოგის გარეშე; დიალოგი კი ერთიმეორის აზრის აღიარებაა.

იმისათვის, რათა მივაღწიოთ დიალოგს, მოლაპარაკების გამართვას დაპირისპირებულ მხარეთა შორის, საჭიროა, რომ სქემანე გამოხატული საფეხურები გავიაროთ.

არ არსებობს მშვიდობა შერიგების გარეშე. რა იგულისხმება ამაში?

როდესაც საუბარია ქვეყანაში კონფლიქტის, ომის შემდეგ მშვიდობის მშენებლობაზე, მშვიდობის დამყარებაზე, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ დაპირისპირებულ მხარეებს შორის შერიგების პროცესის დაწყების გარეშე მყარი მშვიდობის მიღწევა შეუძლებელია. განა შეიძლება, რომ ორმა ადამიანმა, ჯგუფმა, ერმა კონფლიქტის შემდეგაც ისევ მშვიდობიანი

ცხოვრება გააგრძელოს მხოლოდ იმიტომ, რომ ასე იქნა გადაწყვეტილი უმაღლეს დონეზე ხელმოწერილ სამშვიდობო ხელშეკრულებებში? ერთის მხრივ, ეს თავის მოტყუებაა, ამავე დროს, კარგი საფუძველიც განლავთ იმისთვის, რომ იგივე ადამიანებს, ჯგუფებსა თუ ერებს შორის კონფლიქტი განახლდეს.

ვინ არის ჰასუსისმკებელი სამშვიდობო ხელშეკრულებების ზირობების რეალურ ცხოვრებაში განხორციელებაში? ამ შემთხვევაში რა არის საჭირო მეარი მშვიდობის მოსაზრებლად? განა ორი მხარის წარმომადგენელთა მიერ ხელმოწერილი სამშვიდობო ხელშეკრულება საკმარისია მშვიდობის დასამყარებლად? ისე ხომ არ გამოდის, რომ ლიდერებმა დაიწვეს ომი და თვითონვე ამყარებენ მშვიდობას?

მაშინ, სადაა ამ პროცესში ხალხის აზრის გათვალისწინება? რას ვიტყვით იმ ადამიანებს, რომლებიც ომში დახარალებდნენ – შესძლებენ კი ისინი მშვიდობიანი ცხოვრების დაწყებას დაპირისპირებულ მხარესთან სამშვიდობო ხელშეკრულებების დადების შემდეგ? ამით იმის თქმა გვსურს, რომ **დაპირისპირებულ მხარეებს შორის შერიგების პროცესის გარეშე შეუძლებელია კონფლიქტის განმეორებისა და ომის დაწყების თავიდან აცილება**. სწორედ ამას გულისხმობს შემოხსენებული ფრაზაც – არ არსებობს მშვიდობა შერიგების გარეშე. შერიგება კი სწორედ დაპირისპირებულ მხარეებს შორის უნდა მოხდეს, ანუ განლყხილი საზოგადოებების ყველა ფენას შორის.

გადავიდეთ შემდეგ ნაწილზე – **არ არსებობს შერიგება დიალოგის გარეშე**. რა იგულისხმება ამაში?

შერიგების პროცესი დიალოგით უნდა იქნეს მიღწეული. დიალოგი ის ერთადერთი გზაა, რომელიც დაპირისპირებულ მხარეებს საშუალებას მისცემს, მოუსმინონ და გაუგონ ერთმანეთს, წარმართონ საუბარი და მხოლოდ ამის შემდეგ უსისხლოდ, ომის დაწყების, სიცოცხლის მსხვერპლად გაღებისა და დანაკარგების გარეშე მივიდნენ შეთანხმებამდე.

რა იგულისხმება დიალოგში? როგორ უნდა წარმართოს იგი? სწორედ ეს არის ბოლო ნაწილიც – **დიალოგი ერთიმეორის აზრის აღიარებაა**. შეიძლება გაჩნდეს კითხვა: აღიარება თანხმობად ან თანხმობისკენ გადადგმულ ნაბიჯად ხომ არ იქნება აღქმული? რა თქმა უნდა, არა, რადგან ერთიმეორის აზრის აღიარებით მხარეები ერთმანეთის ხედვას,

რეალობას აღიარებენ, ანუ იმას, თუ როგორ დაინახა თითოეულმა მხარემ მომხდარი კონფლიქტი და როგორი იყო მაშინ, კონფლიქტის მიმდინარეობისას, თითოეული მხარის რეალობა.

ერთიმეორის რეალობების აღიარება საშუალებას იძლევა, რომ დიალოგისაკენ ზირველი ნაბიჯი გადაიდგას. აქ, ალბათ, შეძვევი კითხვა ისმის - რა იგულისხმება ერთიმეორის რეალობაში და რაში გვჭირდება მისი აღიარება?

ერთიმეორის რეალობაში შეძვეგია ნაგულისხმები: კონფლიქტის გარჩევისას, ბუნებრივია, რომ მომხდარის შესახებ ვისმენთ ორ ან მეტ აბსოლუტურად სხვადასხვა ვერსიას, რომლებსაც მხარეები წარმოადგენენ ხოლმე. აქედან გამომდინარე, ჩვენ რამდენიმე სხვადასხვა ხედვას, რეალობას ვაწვედებით. თუ გვინდა ამ კონფლიქტის მოგვარება, მაშინ თავიდანვე უნდა ვიცოდეთ, რომ მხარეების მიერ წარმოდგენილი მოვლენები რადიკალურად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. იმისათვის, რომ მათ შესძლონ დიალოგის გამართვა, ზირველ რიგში, აუცილებელია, რომ ერთმა მხარემ მიიღოს მეორე მხარის ხედვა ისეთად, როგორც ის არის - ანუ აღიაროს, რომ მეორე მხარემ სწორედ ისე დაინახა მომხდარი კონფლიქტი, როგორც იგი წარმოადგინა. იგივე უნდა გააკეთოს მეორე მხარემაც - ისე უნდა მიიღოს ზირველი მხარის მიერ დანახული კონფლიქტი, როგორც ზირველმა მხარემ იგი წარმოადგინა.

დავსვათ ერთი კითხვა: განა შეიძლება ერთი ან მეორე მხარის რეალობის შეცვლა კამათით, ჩხუბით, ბრძოლით? აქ ხომ იმაზეა საუბარი, რომ ერთმა და მეორე მხარემაც თავისი ხედვა მომხდარი კონფლიქტის შესახებ უკვე დიდი ხანია ჩამოაყალიბა და იგი ძნელად თუ შეიცვლის მას თხოვნისა თუ ჩხუბის მიუხედავად.

ეს იგივეა, რომ ვთხოვთ ადამიანს, ან ვაიძულოთ იგი წითელი ფერის ნაცვლად მწვანე დაინახოს. ამ შემთხვევაში იგივეა დაპირისპირებული მხარეების ხედვა მომხდარი კონფლიქტის შესახებ - მათ კონფლიქტი ისე აღიქვს, როგორც დაინახეს. რამდენად შესაძლებელია, რომ შევცვალოთ მხარეების ხედვა და მათი სუბიექტური რეალობა?

ჩვენი მიზანი არ არის მხარეების სუბიექტური ხედვის, რეალობის შეცვლა - ჩვენ გვჭირდება, რომ მხარეებმა ერთობლივად იმუშაონ გამოსავლის ზოვნასა

და პრობლემის მოგვარებაზე.

რა არის ჩვენი, მშვიდობის მშენებლების მიზანი, რომ ერთმა ან მეორე მხარემ რეალობა და ხედვა შეიცვალოს თუ იმაზე იფიქროს, რა გზები არსებობს მომხდარი კონფლიქტის მოსაგვარებლად?

თუ ჩვენ ვისრუნებთ, რომ მხარეებმა პრობლემის მოგვარებაზე, მის გადაჭრაზე იმუშაონ და არა ერთმანეთის ხედვის, სუბიექტური რეალობების შეცვლაზე, პირველ ნაბიჯს გადავდგამთ მშვიდობის მშენებლობისკენ. ამით მოგვეცემა საშუალება, რომ ფიქრი და, რაც მთავარია, ქმედება დავიწყოთ მშვიდობის მშენებლობის შემდგომი ეტაპების განვითარებისათვის.

შემდეგი ნაბიჯის გადასადგმელად აუცილებელია, ვიცოდეთ, საზოგადოების რომელი ფენებია ჩართული და ვინ რა როლს ასრულებს კონკრეტულად მშვიდობის მშენებლობის პროცესში.

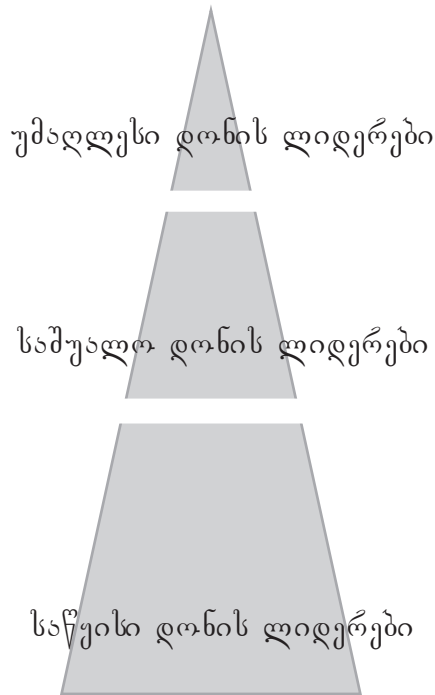
გადავიდეთ იმ საკითხზე, რომელიც მშვიდობის მშენებლობის მასშტაბებსა და საზოგადოების თითოეული ფენის წარმომადგენელთა ქმედებებს ეხება.

ვინ რა ქმედებებს ასორციელებს სახელმწიფოში მშვიდობის მშენებლობისთვის? რომელი ფენის, სტრუქტურის პირდაპირი დანიშნულებაა კონფლიქტის აცილება, მოგვარება, მშვიდობის მშენებლობა და მეორე მშვიდობის დამყარება?

ამ კითხვებზე პასუხის გასაცემად, საჭიროა განვიხილოთ ძალაუფლების პირამიდა, რომელიც პროფესორ ჯან-პოლ ლიდერანის ვირჯინია, ა.შ.შ.) მიერ არის შემუშავებული. ეს სქემა ნათლად წარმოაჩენს ომის, კონფლიქტის მიმდინარეობის და მის შემდგომ პერიოდში საზოგადოების რომელი ფენა რას აკეთებს კონფლიქტის მოსაგვარებლად ან მის შესაჩერებლად.

ქვემოთ მოცემულ პირამიდას ჩვენ ორჯერ დავუბრუნდებით: პირველ შემთხვევაში მის მიხედვით განვიხილავთ კონფლიქტში მონაწილე მხარეების ზოგად დახასიათებას, მეორე შემთხვევაში განვიხილავთ, თუ რომელი ფენა რას აკეთებს კონკრეტულად კონფლიქტის მოგვარებისათვის. ძალაუფლების პირამიდა სამად არის დაყოფილი.

ზირამიდის თავში არის ხელისუფლება, ანუ **უმაღლესი დონის** ლიდერები, ხელისუფლებისა და მთავრობის უმაღლესი ჩინის წარმომადგენლები, ოპოზიცია. ეს ის ხალხია, რომლებიც მმართველ ლიდერებს წარმოადგენენ ქვეყანაში. ამ ხალხის ცნობა ძნელი არაა - ისინი ხშირად ჩანან ტელეეკრანებზე, ჰრესის ფურცლებზე. ისინი უურადლების დიდ ნაწილს უთმობენ თავიანთი ჰარტიული მოძრაობების გაძლიერებას, მოხსენებების, ჰოციციების დაფიქსირებას ჰარტიის სტრატეგიიდან გამომდინარე. მათი მეორე დამახასიათებელი ნიშანი ის არის, რომ ისინი ჩაკეტილები არიან თავიანთ ჰოციციებში და კონფლიქტის ჰერსპექტივისა თუ მისი საბაბების, მიზეზების გარკვევაში. და ბოლოს, ისინი ხასიათდებიან, როგორც მნიშვნელოვანი და ეველანზე გავლენიანი ლიდერები, რომლებიც ძალას არ იშურებენ, რომ მეტი გავლენა და ძალაუფლება მოიპოვონ.

ზირამიდის შუა ნაწილში არის **საშუალო დონის** სსვადასსვა მიმართულების ლიდერები, რომლებიც მოღვაწეობენ განათლების, ჯანმრთელობის, მრეწველობის, სსვადასსვა ბიზნესის დარგებში, ამ დონეზე განხილვება არასამთავრობო ორგანიზაციები,

ეთნიკური თუ რელიგიური, ინტელექტუალური ლიდერები და სხვა ინსტიტუტების წარმომადგენლები. ეს დონე ხასიათდება შემდეგი ნიშნებით: ეს ლიდერები დაკავშირებული არიან ჰირამიდის **პირველ და უმაღლეს** საფეხურებთან. ისინი არ იმართებიან ზედა საფეხურისაგან, მათი მდგომარეობა არ არის დამოკიდებული პოლიტიკურ ან სამხედრო ძალაუფლებაზე, მათი მუშაობა - ადგილობრივი თუ საერთაშორისო, არ არის მიმართული იქით, რომ მოიპოვონ პოპულარობა მოსახლეობაში - ჩანდნენ ტელევიზიასა თუ პრესაში. მათ ახასიათებთ მოქმედების უმაღლესი დონის ელასტიურობა, შეუძლიათ ურთიერთობების დამყარება, ისინი უფრო მრავალრიცხოვანნი არიან, ვიდრე ზედა საფეხურის ლიდერები და თავისი მუშაობით საზოგადოების დიდი ნაწილის მოცვა შეუძლიათ.

ჰირამიდის ფუძეში არიან **საწიისი დონის**, ადგილობრივი ლიდერები, ასევე ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები, დევნილთა ჯგუფების, ხალხის ლიდერები და სხვა. ეს საფეხური წარმოადგენს საზოგადოების ძირითად, მრავალრიცხოვან ფენას, რომელსაც საშუალება აქვს, დაინახოს და დააფიქსიროს ომის შედეგად დაზარალებული ტანჯული ხალხის მდგომარეობა. ამასთანავე, ამ ფენის ლიდერებს ადგილობრივი პოლიტიკოსისათვის საჭირო საწიისი განათლება აქვთ. თუ გვინდა, რეალურად დავინახოთ კონფლიქტში მეოფი საზოგადოების მდგომარეობა, სწორედ ამ ფენიდან არის ეს შესაძლებელი.

ახლა, როდესაც ზოგადად აღვწერეთ სამივე დონის ლიდერები, შეგვიძლია გადავიდეთ შემდეგ ეტაპზე და დავაფიქსიროთ, თუ **რას აკეთებენ თითოეული დონის ლიდერები კონფლიქტის მოგვარებისა და ქვეყანაში მშვიდობის მშენებლობისთვის**. დავიწყოთ ისევ ჰირამიდის ზედა ნაწილიდან.

ჰირამიდის ძალა საფეხურზე ვხვდებით პოლიტიკას, რომელსაც „**მწვერვალიდან ძირისაკენ**“ მიმართული მშვიდობის მშენებლობის გზა ეწოდება, ანუ, როდესაც ომის შემდგომი საზოგადოების სხვადასხვა ფენის საჭიროებებისა და მოთხოვნების გაუთვალისწინებლად ხდება გადაწყვეტილებების მიღება კონფლიქტის მოსაგვარებლად. ამ დონეზე ძირითადად მთავრობის წარმომადგენლები ახორციელებენ აქტივობებს - ისინი

მუშაობენ ცეცხლის შეწვევებსა და უმაღლესი დონის მოლაპარაკებების გამართვაზე. ასევე, ისინი იწვევენ მესამე მხარეს შუამავლის როლის შესასრულებლად.

მესამე მხარის საქმიანობას აფინანსებს მთავრობები და საერთაშორისო ორგანიზაციები. მისი ერთ-ერთი მიზანია, მიაღწიოს უმაღლესი დონის ლიდერების მოლაპარაკებებს. ამის შემდეგ, რაც ნათლად ჩანს ყველასთვის, თავად მოლაპარაკების პროცესია უმაღლესი დონის ლიდერების მონაწილეობით. მხარეების მოლაპარაკებების მაგიდამდე მიყვანა და დღის წესრიგის შედგენა, ხშირად, გადაიქცევა ხოლმე მესამე მხარის მთავარ საქმედ, ხოლო თვით მოლაპარაკების პროცესი და შედეგები ნაკლებად ხვდება ყურადღების ცენტრში.

მშვიდობის მშენებლობა უმაღლეს სამთავრობო დონეზე ძირითადად ფოკუსირებულია კონფლიქტის რეგიონში ცეცხლის შეწყვეტაზე, უმაღლესი დონის მოლაპარაკების გამართვასა და მესამე მხარის შუამავლად მოწვევაზე.

მესამე მხარის მუშაობა საშუალო და საწვეის ფენებთან უფრო მრავლის მომცველია. **საშუალო დონის** ლიდერების ქმედებები შემდეგში გამოიხატება - ეს დონე მოიცავს ლიდერთა რიგს, რომელთაც დიდი ადგილი უჭირავთ კონფლიქტურ სიტუაციებში. მათ შეუძლიათ იზოვონ განსაღები იმ ინფრასტრუქტურის მოსამზადებლად, რომელიც ხელს შეუწყობს მშვიდობის მშენებლობას მომავალში.

იმის მიუხედავად, რომ საშუალო დონე უფრო მეტი ქმედებებით ხასიათდება მშვიდობის მშენებლობაში, **არც ამ დონის მიერ არის ეს მიმართულება სათანადოდ განვითარებული, როგორც ამას მშვიდობის მშენებლობის თეორიაში, ლიტერატურასა თუ პრაქტიკაში ვხვდებით.**

განვიხილოთ, თუ რაში გამოიხატება საშუალო დონის მშვიდობის მშენებლობის გზები სახალხო დიპლომატიასთან ერთად. ეს განსაზღვრავს: 1. პრობლემების გადაჭრის შესვენდრები; 2. კონფლიქტების მოგვარების ტრენინგები.

იმისათვის, რომ ნათლად დავინახოთ, თუ რას წარმოადგენს ტრენინგებისა და პრობლემების გადაჭრის შესვენდრების შინაარსი და მიზანი, განვიხილოთ ისინი ცალ-ცალკე.

1. პრობლემების გადაჭრის შესვენებები: ეს განსაკუთრებით ერთგვიანი შესვენება ორ მხარეს შორის (შეიძლება მხოლოდ ერთმა მხარემ მოაწიოს ადგილობრივი დონის შესვენების სახით). ამ შესვენებაზე მიმდინარეობს კონფლიქტის ანალიზი და მისი გარჩევა, ასევე ინფორმაციის გაზიარება, ალტერნატიული გზების გამომსახველი ზოგადი გადაწყვეტილებების მისაღებად; მიმდინარეობს მუშაობა კონფლიქტის მოგვარების შესაძლებლობაზე, თუ რამდენად რეალურია კონფლიქტის მოგვარებისთვის წინადადებების შემუშავება შესვენების განმავლობაში. ამ ტიპის შესვენებისთვის დამახასიათებელია:

1. მონაწილეები მოწვეული არიან კონფლიქტოლოგიაში მათი ცოდნის გამო. აგრეთვე, გადაწყვეტილების მიღება სტრუქტურებში ზერსონალური კონტაქტების გამო. (აქ იგულისხმება ის ზოლიტიკური ლიდერები, რომლებსაც შეუძლიათ გადაწყვეტილების მიღება. მათ „გავლენიანი აზრის“ ლიდერებს უწოდებენ). თვითონ უმაღლესი დონის ზოლიტიკური ლიდერები ხშირად არ არიან მიწვეული ამგვარ შესვენებებში.

2. არაფორმალური ზოლიტიკური შესვენება, რომლის დროსაც მიმდინარეობს იდეებსა და წინადადებებზე მუშაობა, მათი ტესტირება.

3. ეს არის გარკვეული ადგილი იმისათვის, რომ მესამე მხარემ რეალურად დაინახოს კონფლიქტის მოგვარების შესაძლებლობები.

2. კონფლიქტების მოგვარების ტრენინგები - ეს სამუშაო საკმაოდ განსხვავდება პრობლემების გადაჭრის შესვენებისგან. ტრენინგს ორი მიზანი აქვს:

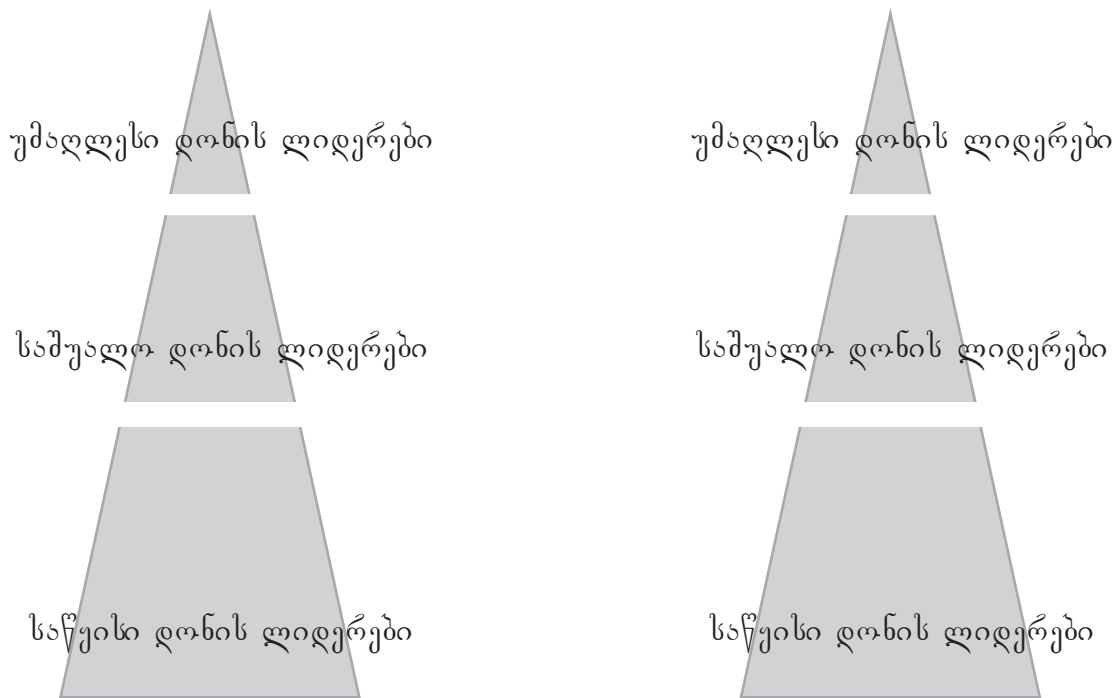
1. კონფლიქტოლოგიაში გაინარდოს გათვითცნობიერებული ადამიანების რიცხვი;

2. ტრენინგის მონაწილეებს გამოუმუშავდეს სპეციალური უნარ-ჩვევები კონფლიქტების მოსაგვარებლად, რომლებსაც ისინი სხვადასხვა დონეზე გამოიყენებენ.

ტრენინგებზე ძირითადი ყურადღება სწორედ უნარ-ჩვევების გამომუშავებისკენ არის მიმართული. ამასთანავე, მიმდინარეობს მუშაობა ანალიზზეც - კონკრეტული კონფლიქტური სიტუაციის მოგვარებასა და გადაჭრაზე, მაგრამ მთავარი ყურადღება მაინც მონაწილეებში უნარ-ჩვევების გამომუშავებას ეთმობა.

ზირამიდის **ქვედა საფეხურზე**, სადაც ადგილობრივი ლიდერები არიან, ძირითადად შემდეგი ქმედებები სორცეულდება: ადგილებზე შესვედრების ჩატარება, ადგილობრივი სამშვიდობო კომისიების შექმნა, ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის და სხვა სამუშაოს ჩატარება ომის შემდგომ დაზარალებულ და ტრავმირებულ ხალხთან.

ახლა ისეთივე, მხოლოდ მეორე ზირამიდა წარმოვიდგინოთ, რომელიც დაპირისპირებულ მხარეს ასახავს. დაპირისპირებულ ორივე მხარეზე ჩვენ ერთი და იგივე მონაწილეებს შევნიშნავთ. ამასთან, მათი ქმედებებიც მეტ-ნაკლებად ერთი და იგივეა ომის შემდგომ პერიოდში.

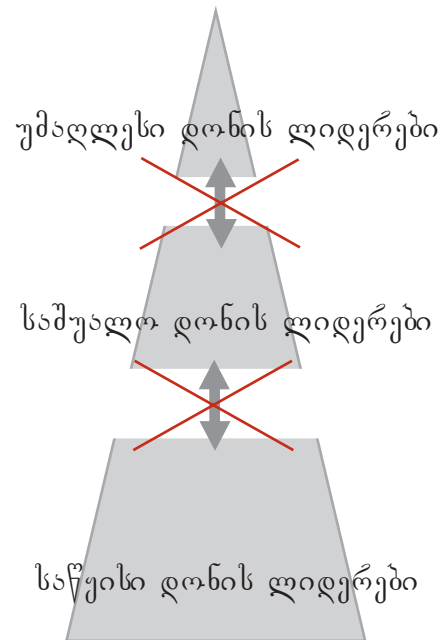
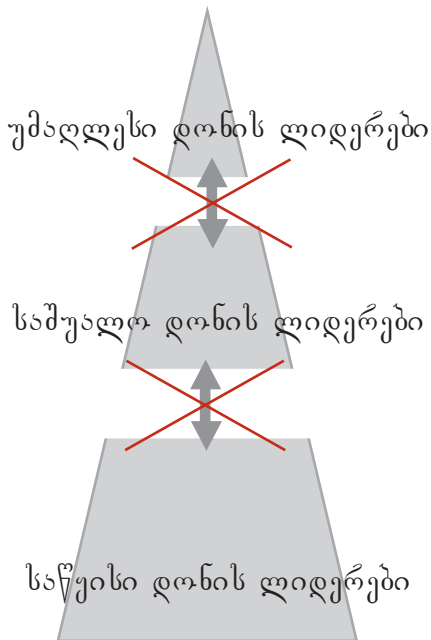
მოცემულ სქემებზე, ზირველ რიგში, დავინახავთ იმას, რომ თითოეული ზირამიდის შიგნით, ზედა, სამუშაო და საწესი დონეები მკვეთრადაა გამოყოფილი ერთმანეთისგან, ანუ მათ შორის არანაირი კონტაქტი და თანამშრომლობა არ არის ომის შემდგომ პერიოდში კონფლიქტის მოგვარებისათვის.

1. ზედა დონეს - მთავრობას თავისი სტრატეგია აქვს და არანაირი კონტაქტი არა აქვს საშუალო და საწყისი დონეების წარმომადგენლებთან.

2. საშუალო დონეს აქვს კონტაქტი ზედა და საწყისი დონეებთან, მაგრამ არა აქვს იმდენი ძალაუფლება, რომ რამენაირი გავლენა მოახდინოს ზედა დონეზე.

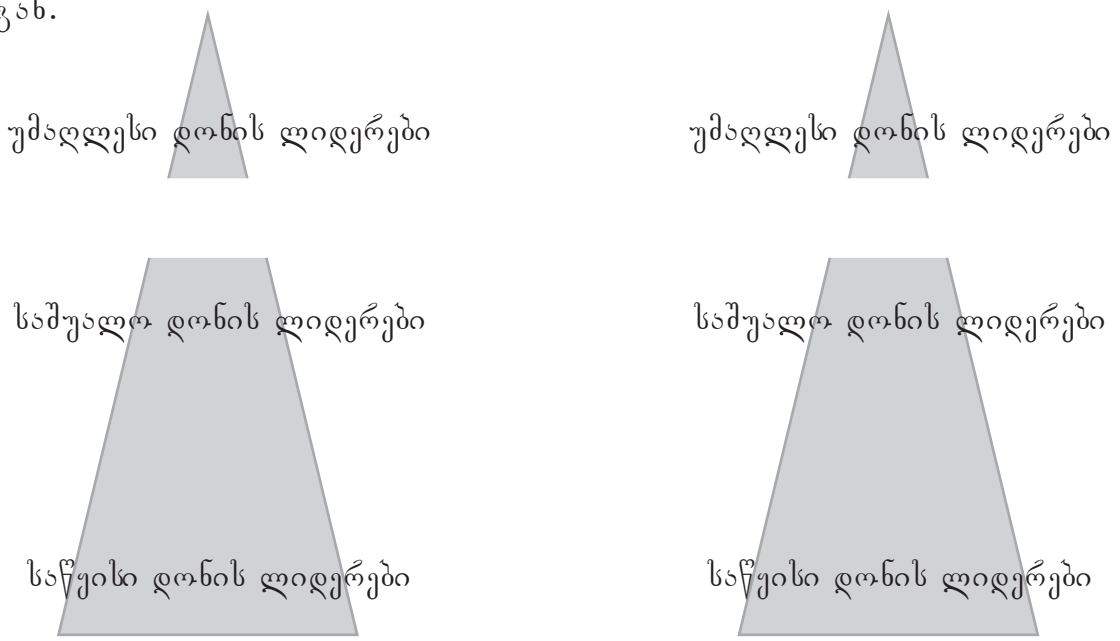
3. საწყისი დონის ლიდერები მხოლოდ საშუალო დონის ლიდერებთან არიან დაკავშირებული, მაგრამ არანაირი კონტაქტი არა აქვთ ზედა დონესთან.

ზემოაღწერილი ქმედებები დამახასიათებელია კონფლიქტში ჩართული დაპირისპირებული მხარეებისთვის, რომლებიც შიგნიდან არიან დაქსაქსული. ამავდროულად ჩვენ ვხედავთ, რომ თითოეული დონე გარკვეულ სამუშაოს ასრულებს კონფლიქტის მოსაგვარებლად. **პრობლემა კი იმაშია, რომ ამ დონეებს შორის, უმეტეს შემთხვევაში, მშვიდობის მშენებლობისთვის არანაირი კონტაქტი და თანამშრომლობა არ არსებობს და თუ არის, იმდენად უმნიშვნელო, რომ იგი ძალიან შორსაა ერთიანი მუშაობისა და გადაწყვეტილების მიღებისაგან, კონფლიქტის მოსაგვარებლად, მყარი მშვიდობის დასამყარებლად.**

აქედან გამომდინარე, დაზირისზირებული მხარეების **ზედა ფენების ლიდერები** ცალ-ცალკე მუშაობენ კონფლიქტის მოგვარებაზე და ეს ძირითადად გამოიხატება შემდეგში: 1. ცუცხლის შეწვევტა; 2. მოლაპარაკება უმაღლეს დონეზე; 3. მედიატორის ჩართვა მოლაპარაკებებში. **ორივე მხარის საშუალო დონის ლიდერები** მუშაობას შემდეგნაირად წარმართავენ; ნდობის აღდგენისკენ მიმართული ჰროგრამებია: 1. ჰრობლემის გადაწვევტის სამუშაო შეხვედრები; 2. კონფლიქტის მოგვარების ტრენინგები; 3. სამშვიდობო კომისიები. **საწეისი დონის ლიდერები** ორივე მხარეზე შემდეგს ახორციელებენ: 1. ადგილობრივი სამშვიდობო კომისიები; 2. ფსიქო-სოციალური სამუშაოების ჩატარება ომის შედეგად დაზარალებულებთან.

რამდენად მომგებიანია კონფლიქტის მოგვარება მაშინ, როდესაც თითოეული დაზირისზირებული მხარე ასეა დაქსაქსული და ცალცალკე შემუშავებული ჰროგრამით მოქმედებს კონფლიქტის მოსაგვარებლად? აქვე მეორე ჰრობლემაც იჩენს სოლმე თავს - საშუალო და საწეისი დონეები, გარკვეულწილად, თუმცა მცირე მასშტაბით, მაგრამ მაინც თანამშრომლობენ და ისინი მთლიანად იხოლირებულები აღმოჩნდებიან სოლმე ზედა დონისგან.

რას ნიშნავს მოლანარაკება უმაღლეს დონეზე მაშინ, როდესაც ზედა დონის ლიდერების საერთო დახასიათების მიხედვით ვიცით, რომ ისინი მოლანარაკებისას ჩაკეტილები არიან თავიანთ ჰოზიციებში? შეიძლება თუ არა ჩაკეტილი ჰოზიციებით მოლანარაკების გამართვა? უმაღლეს დონეზე გამართული მოლანარაკებები გამოხატავენ თუ არა ხალხის ინტერესებს, და თუ გამოხატავენ, რამდენად? არის თუ არა გათვალისწინებული ხალხის სურვილი, საჭიროება და მდგომარეობა გადაწვევტილების მიღებისას? რამდენად გამართლებულია მოლანარაკებაზე გადაწვევტილებების მიღება ხალხის ნების გათვალისწინებლად? - ამგვარი კითხვა მსოფლიოში მრავალი მოლანარაკების შემდეგ დასმულა, სწორედ მაშინ, როდესაც მოლანარაკებები გამართულა დაპირისპირებული მხარეების უმაღლესი დონის ლიდერებს შორის.

ყოველივე აქედან გამომდინარე, რა არის საჭირო იმისთვის, რომ კონფლიქტში ხართულმა მხარეებმა წარმატებულად მოაგვარონ კონფლიქტი? არის კი ზემოხაზოვლილი სამუშაოები, ჩატარებული სამივე დონის მიერ, საკმარისი და წარმატებული დღესდღეობით?

რა თქმა უნდა, აუცილებელია დაპირისპირებულ მხარეებში სამივე დონის გაერთიანება და თანამშრომლობა კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოსაგვარებლად. სწორედ ამ გზით, თანამშრომლობის შედეგად გახდება შესაძლებელი ერთიანი სამუშაოს დაწყება კონფლიქტის დასარეგულირებლად.

ისე, როგორც სამიწკველისა და კედლების გარეშე სახლის აშენება შეუძლებელია, ასევე პოლიტიკა „ზემოდან ქვემოთ“ განხორციელებული და წარუმატებელია მოსახლეობის ყველა ფენის აქტიური მონაწილეობის გარეშე. ე. ი. პოლიტიკაში „ზემოდან ქვემოთ“ იგულისხმება უმაღლესი დონის ლიდერების მიერ ხელმოწერილი სამშვიდობო ხელშეკრულების განხორციელება საზოგადოების ჩართვის გარეშე - მისი საჭიროებებისა და მოთხოვნისგან გამომდინარე.

სამშვიდობო ხელშეკრულების განხორციელება საწყისი და საშუალო ფენების მომხადებისა და შემდგომში, მათივე აქტიური მონაწილეობით უნდა მოხდეს. წინააღმდეგ

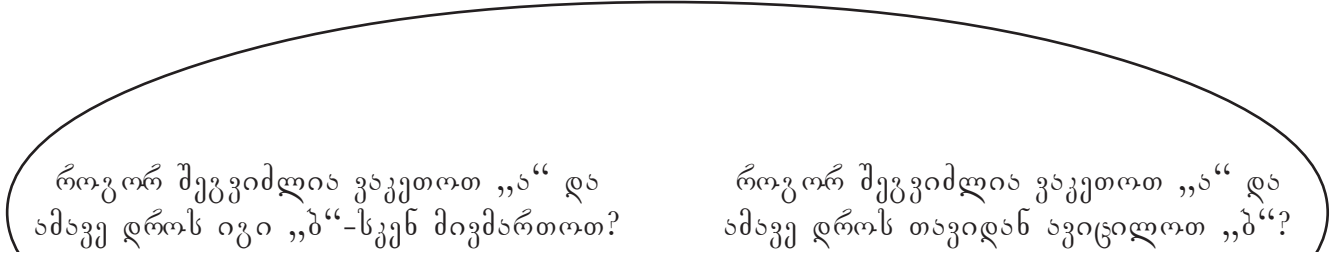
შემთხვევაში, უმაღლეს დონეზე ხელმოწერილი სამშვიდობო ხელშეკრულება ვერ იქნება ძვარი მშვიდობის გარანტი.

როგორია **მესამე მხარის - ანუ საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი?** მესამე მხარე გარკვეულ სამუშაოს ასრულებს უმაღლეს დონეზე - იგი გამოდის მედიატორის როლში, შუამდგომლობს მოლაპარაკებების წარმართვას დაპირისპირებულ მხარეთა შორის. სამუალო დონეზე მესამე მხარე ხელს უწყობს სახალხო დიპლომატიის განვითარებასა და მასში შემავალი აქტივობების - პრობლემების გადაჭრის, შეხვედრებისა და კონფლიქტების მოგვარების, ტრენინგების, ასევე სხვა სამუშაოების ჩატარებას დაპირისპირებულ მხარეთათვის. საწყის დონეზე კი იგი ხელს უწყობს ომის შედეგად დაზარალებულთა ფსიქორეაბილიტაციას, მათ ჰუმანიტარულ უზრუნველყოფას.

განვიხილოთ, თუ რა პრობლემებია მშვიდობის მშენებლობაში ჰუმანიტარულ დახმარებასთან დაკავშირებით.

ჰუმანიტარული დახმარების დადებითი მხარე

ჰუმანიტარული დახმარების უარყოფითი მხარე

თუ მოცემული სქემის მიხედვით ვიმსჯელებთ, ვნახავთ, რომ ქვეყანაში ჰუმანიტარული დახმარების ეფექტი დადებითიდან ხშირად უარყოფითისაკენ გადაიხრდება ხოლმე. რით არის ეს გამოწვეული? რეალურად კონფლიქტში ჩართულია ორი ან მეტი ძალა, ენერჯია,

მტკიცება და ისინი შემდეგ კითხვაში გამოინატება: როგორ შეგვიძლია ვაკეთოთ „ა“ და ამავე დროს, იგი მივმართოთ „ბ“-სკენ? ანუ, როგორ შეგვიძლია, რომ ომის შედეგად დაზარალებულ, მოშიშმილე მოსახლეობას გადავცეთ ჰუმანიტარული დახმარება და იმავდროულად წავახალისოთ იგი ნდობის აღდგენისაკენ როგორც ადგილზე, ასევე კონფლიქტში ჩართულ მხარესთან.

რა იგულისხმება ყოველივე ამასში: **ჰუმანიტარული დახმარების მიწოდება კონფლიქტის ზონაში მეოფი ხალხისთვის და ამავე დროს მათი წახალისება ურთიერთობების აღსადგენად დაპირისპირებულ მხარესთან.** ეს თავისთავად რთული პროცესია. დაპირისპირებულ მხარეებს შორის პრობლემური, ცუდი დამოკიდებულება გამოწვეულია იმ ძალადობით, ბრძოლითა და ტკივილით, რომელიც მათ გამოიარეს და ყოველივე ეს კონფლიქტის შემდეგაც ძალიან აქტუალურია მათთვის. აქვე მოდის დილემის ის ნაწილი, რომელიც დადებითიდან უარყოფითში გადადის - **როგორ შეგვიძლია გადავცეთ მოშიშმილე მოსახლეობას ჰუმანიტარული დახმარება და ამავე დროს თავიდან ავიცილო დახმარების იმ ლიდერების ხელში ჩაგარდნა, რომლებიც ამას გამოიყენებენ შეიარაღების გასაძლიერებლად ან თავიანთი პირადი საჭიროებისათვის.**

ამ პრობლემას შემდეგი ემატება: რამდენად შესაძლებელია ჰუმანიტარული დახმარების კონტროლი და მისი დანიშნულებისამებრ გამოყენება.

აწსებობს მოსაზრება იმის შესახებ, რომ თუ ჰუმანიტარულ დახმარებას დაზარალებულ ხალხს გადავცემთ, მაშინ გაიზრდება მათი ბრძოლისუნარიანობა, თუ არ მივაწოდებთ, მაშინ მათი ბრძოლისუნარიანობა დაქვეითდება. აქ კი ჩნდება შემდეგი კითხვა - ღირს კი რომ ხალხს გაუწიოთ ჰუმანიტარული დახმარება და ამით გაუუსარდოთ ბრძოლისუნარიანობა?

როგორც ვხედავთ, მშვიდობის მშენებლობა უამრავ ასპექტს მოიცავს, რომელთა მხოლოდ ერთიანი და წარმატებული შესრულება მოგვცემს იმის საშუალებას, რომ განვაავითაროთ მშვიდობის მშენებლობის პროცესი ერთდროულად ორივე დაპირისპირებულ

მხარესე.

მსოფლიოში, უძველესი დროიდან დღევანდელობის ჩათვლით, გაღებული რესურსები ომების წარმოებისთვის გაცილებით მეტია, ვიდრე მშვიდობის მშენებლობისთვის.

ადექვატური რესურსების მოძიების გარეშე, მშვიდობა შეიძლება წარმოგვიდგეს, როგორც უფრო შორეული იდეალი, ვიდრე პრაქტიკული მიზანი. ამავე დროს, მხოლოდ ფინანსური უზრუნველყოფა პრობლემის მოსაგვარებლად (ამ შემთხვევაში, თანამედროვე შიდა ომები) ვერ გადაწყვეტს მას. ასეთი ქმედება უფრო გაამრავლებს პრობლემებს, კონფლიქტებს.

რა იგულისხმება მშვიდობის მშენებლობის რესურსებში? პირველ რიგში, **მშვიდობის ინფრასტრუქტურის მდგრადობის ხელშეწყობა**, რომელიც თავიდანვე ხანგრძლივ პერიოდზე იქნება გათვლილი. მშვიდობის მშენებლობის ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად საჭიროა გამოვიყენოთ:

1. სოციალურ-ეკონომიკური რესურსები; 2. სოციალურ-კულტურული რესურსები.

თუ განვიხილავთ **სოციალურ-ეკონომიკურ რესურსებს** მშვიდობის მშენებლობისთვის, მიზნად არ უნდა დავისახოთ სპეციალური წინადადებების, ბიუჯეტის შედგენა, წარდგენა და დამტკიცება. უფრო სასარგებლო იქნება, რომ დეტალურად ავწონ-დავწონოთ და ვიფიქროთ მშვიდობის მშენებლობისთვის ფულად დახმარებაზე დღევანდელი კონფლიქტების ადგილებში. ეს გულისხმობს ქმედებების დაგეგმვისა და მათი კატეგორიების განსაზღვრას, მოვალეობებისა და დამფინანსებელი ფონდების შექმნის პროცესს და სხვ. ყოველივე ეს ხელს შეუწყობს კონფლიქტის ტრანსფორმაციას, ერთის მხრივ, და მეორე მხრივ, მეორე მშვიდობისაკენ სვლას.

მშვიდობის მშენებლობისათვის უნდა დაისახოს შემდეგი ამოცანა: სოციალურ-ეკონომიკური რესურსები გამოვიყენოთ იმ ხალხის, ორგანიზაციების, ინსტიტუტების დასახმარებლად, რომლებიც შექმნიან მშვიდობის მშენებლობისათვის აუცილებელ ინფრასტრუქტურას. მშვიდობის მშენებლობის ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად თეორიისა

სომალში შექმნილია ქალთა კოალიცია, რომლის წევრები რეგულარულად აწეობენ კონფერენციებს. ეს კონფერენციები ხელსაყრელ პირობებს ქმნის ადგილობრივი სამშვიდობო ხელშეკრულებების დადებისათვის.

აწესებს კიდევ უამრავი მაგალითი იმისა, თუ როგორ შეიძლება გამოვიყენოთ მშვიდობის მშენებლობაში კულტურული მემკვიდრეობა. აქვე საუბრისხამოა, რომ მთავარია არა შეჯიბრი, თუ ვის უკეთესი და უფრო სასარგებლო ტრადიციები აქვს, არამედ მათი ამოქმედება იმ საჭირობორტო საკითხების მოსაგვარებლად, რომელთა გადაჭრელობას შეიარაღებულ კონფლიქტამდე მიჰყავს საზოგადოება.

რაც მეტად გავუცნობით სხვადასხვა ხალხების, ერების გამოცდილებას, მით მეტი შესაძლებლობა გვექნება, ნათლად დავინახოთ, თუ რა უნდა გამოვიყენოთ კონკრეტულად ჩვენი კულტურული რესურსებიდან ადგილობრივი კონფლიქტების მოსაგვარებლად.

სოციალურ-ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული რესურსების ერთად გამოყენება ძალიან დიდ როლს თამაშობს მშვიდობის მშენებლობის ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად.

შემდეგი ნაბიჯი მშვიდობის მშენებლობისთვის განსაკუთრებით **ჰანუსისმკვებლობის გრძნობის გაზრდა მოსახლეობაში**. ეს იმას ნიშნავს, რომ ეველა ფენის წარმომადგენელმა ჰრობლემის მოგვარებაზე ჰანუსისმკვებლობა საკუთარ თავზე უნდა აიღოს, აქტიურად ჩაერთოს საზოგადოებრივ მოღვაწეობაში მშვიდობის მშენებლობის მიმართულებით. ამის მისაღწევად კი ქვეყანაში საყოველთაო მობილიზაციაა გამოსაცხადებელი.

განვიხილოთ ის ფაქტორები, რომლებიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ მშვიდობის მშენებლობის ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად. ესენია - კრიზისი, ხალხი, ინსტიტუტები და მსოფლმხედველობა. როგორც წესი, ეს ფაქტორები იჩენენ ხოლმე თავს ომის შემდგომი პერიოდის ქვეყანაში.

ძირითადი კითხვები კრიზისის დროს:

1. რა ბარიერი აწესებს კონსტრუქციული ცვლილებებისაკენ მიმავალ გზას?
2. რა არის ის ცენტრალური დილემა, რომელიც ჰრობლემად დგას მშვიდობის მშენებლობისთვის?

3. რა არის ეველასე აქტუალური საჭიროება?

4. როგორ არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული საზოგადოების საწყისი, საშუალო და უმაღლესი დონეები?

საშუალებები და მიდგომები კრიზისის დროს:

1. განვითარდეს ის ძალები, რომლებიც შესძლებენ ანალიზის გაკეთებას;

2. გამოინახოს მთავარი და ეველასე მნიშვნელოვანი დილემები, რომლებიც ჰრობლემის მოგვარებას უშლის ხელს.

3. განვითარდეს ის ძალა, რომელიც გააერთიანებს არაოფიციალურ და ოფიციალურ მიდგომებს (ხელისუფლება, ოპოზიცია, არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვ.) მყარი მოლაპარაკებებისათვის და მშვიდობის მშენებლობისთვის.

4. მხარი დაეჭიროს მშვიდობის მშენებლობის ინიციატივებს.

ძირითადი კითხვები ხალხთან დაკავშირებით:

1. ვის აქვს ის ზოტენციალი, რომ დაიწეოს ცვლილებები მთელ საზოგადოებაში?

2. როგორი მომზადებაა საჭირო ხალხისთვის, რომ მათ გავლენა მოახდინონ შექმნილ სიტუაციაზე?

3. როგორი სამუშაო უნდა ჩატარდეს, ვინ მოამზადებს ხალხს, საზოგადოებას შერიგების პროცესისათვის?

საშუალებები და მიდგომები ჰრობლემისადმი ამ შემთხვევაში:

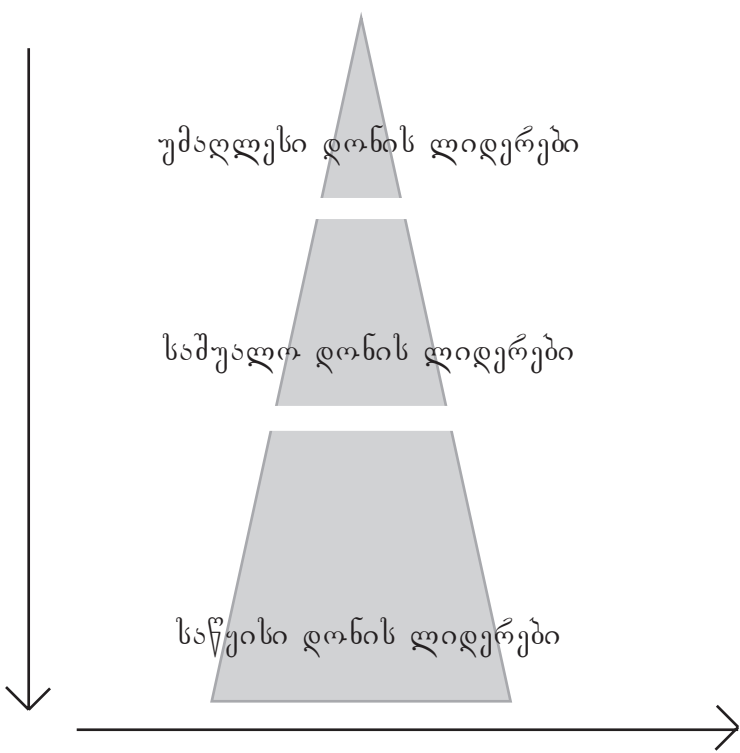
1. განვითარდეს ტრენინგების ციკლი და ნდობის აღდგენის, შესაძლებლობათა გაანალიზებისათვის ხელსაყრელი პროგრამები;

2. განვითარდეს ვერტიკალურ-ჰორიზონტალური ანალიზი ცვლილებების მოსახდენად. (ვერტიკალურ-ჰორიზონტალურ ანალიზში იგულისხმება სახელმწიფო პოლიტიკა, მაგ; როდესაც შემოთ ვისაუბრეთ პოლიტიკაზე „შემოდან ქვემოთ“, ეს ნიშნავდა ვერტიკალურ პოლიტიკას, ჰორიზონტალური კი არის სამივე დონის მიერ განვითარებული აქტივობები,

რომლებიც სახელმწიფოს პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში წამყვან როლს შეასრულებენ).

3. განვითარდეს სტრატეგიული გუნდების მომზადების პროგრამები.

ძირითადი კითხვები ინსტიტუტებთან დაკავშირებით:

1. რა ძირითადი სამუშაოები უნდა ჩატარდეს კონფლიქტის მოგვარებისთვის და მხარი მშვიდობის დამყარებისთვის?
2. რა რესურსები არის იმისთვის, რომ წარუმატებელი მოლაპარაკებები წარმატებულად გადაიქცეს?
3. რა რესურსები არსებობს ქვეყნის კულტურაში და როგორ შეიძლება მისი გამოყენება მშვიდობის მშენებლობისთვის?
4. როგორია მიზნები, რომლებიც 5-10 წლის შემდეგ რეალურად განსორციელდება?

საშუალებები და მიდგომები პრობლემისადმი ამ შემთხვევაში:

1. განვითარდეს დაფინანსებების წყაროების მოძიება ვერტიკალური-ჰორიზონტალური პოლიტიკის ანალიზის განვითარებისთვის.
2. განვითარდეს მოლაპარაკებების სისტემისთვის ხელსაყრელი პირობები.
3. განვითარდეს კულტურული რესურსების გამოყენება მშვიდობის მშენებლობის ეფექტურობისთვის.

ძირითადი კითხვები ხედვასთან დაკავშირებით:

1. როგორია გრძელვადიანი განხორციელების პერსპექტივა მშვიდობის მშენებლობისთვის კონკრეტულ გარემოცვაში ე.ი. იქ, სადაც ვიმყოფებით?
2. ვინ არის მყოფნი ამ შემთხვევაში (იგულისხმება არარეალური გეგმები მშვიდობის მშენებლობისთვის)?
3. როგორია ხელსაყრელი მექანიზმი, რომელიც დაავადლებულს ხალხს და ინსტიტუტებს, რომ გასწიონ კონკრეტული აქტივობა მშვიდობიანი მომავლისათვის.
4. როგორი სისტემური ცვლილებებია საჭირო შიდა, რეგიონალური და გლობალური მასშტაბებით, რომ ხალხმა მიზანს მიაღწიოს?

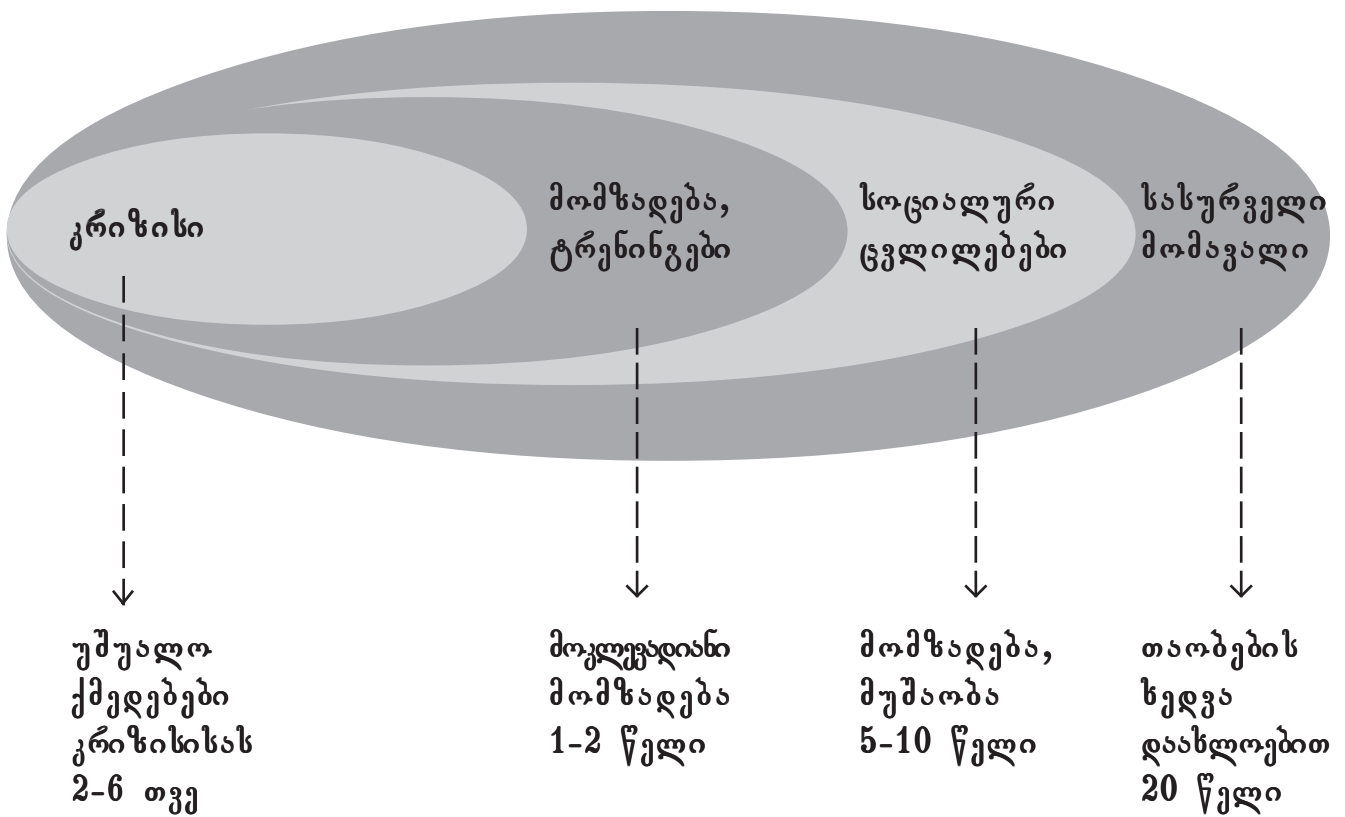
საშუალებები და მიდგომები პრობლემისადმი ამ შემთხვევაში:

1. შეიქმნას განსაკუთრებული გარემო მშვიდობის მშენებლობის იდეის გაფრცელებისათვის.
2. მას-მედიის ჩართვა და გამოყენება.
3. განვითარდეს მუშაობა იმ სტრატეგიებზე, რომლებიც მშვიდობიანი მომავლის სურათს შექმნიან.

აქედან გამომდინარე, მშვიდობის მშენებლობის პროცესის დაწყება და წარმართვა დამოკიდებულია ზემოხაზოთვლილი ფაქტორების წარმატებულ განხორციელებაზე. მნიშვნელოვანია, რომ სამუშაოები არ შეიძლება წარმართოს მხოლოდ ერთ დონეზე, მიუხედავად იმისა, თუ რომელი იქნება ეს: უმაღლესი, საშუალო თუ საწიქის დონე.

მშვიდობის მშენებლობა უნდა წარიმართოს სამივე დონეზე და არა მხოლოდ კონფლიქტში ჩართულ ერთ მხარეს (არამედ ერთდროულად ორივე მხარეზე). რაც მთავარია, ამ პროცესში დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციების, ასევე თითოეული მოქალაქის აქტიურობას და მცდელობას, რომ მოხდეს სამივე – საწიისი, საშუალო და უმაღლესი დონეების გაერთიანება მშვიდობის მშენებლობისთვის.

რამდენიმე სიტუაცია შეეხებოდა იმ საკითხს, თუ დაახლოებით დროის რა მონაკვეთი სჭირდება მშვიდობის მშენებლობის აქტივობების განვითარებას: მოცემული სქემის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, თანამედროვე ომის კრიზისი, რომელიც დაახლოებით 2-6 თვემდე გრძელდება, შემდეგ ექვემდებარება შეჩერებას, ხოლო განსუფიქრებული საზოგადოებების მომზადება მშვიდობის მშენებლობის პროცესის გასაწყობად 10-20 წლამდე გრძელდება.

ეს რა თქმა უნდა, დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორი ინტენსივობით მიდის ომისშემდგომ ქვეყანაში ამ პროცესზე მუშაობა.

დაახლოებით რამდენი ხანი დასჭირდება ჩვენს საზოგადოებას თუნდაც შემოაღნიშნული პროცესის მთლიანად გავლისთვის?

როგორი ინფრასტრუქტურაა საქართველოში შემუშავებული მშვიდობის მშენებლობისთვის, რომელშიც საზოგადოების სამივე - საწეისი, საშუალო და უმაღლესი დონის ლიდერები იქნებიან აქტიური მონაწილენი და რომელშიც გათვალისწინებული იქნება ზემოთ აღწერილი პრობლემები?

ამ კითხვებზე პასუხი მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული იმაზე, თუ როგორია თითოეული ჩვენთაგანის როლი მშვიდობის მშენებლობაში, რამდენად ვთვლით საჭიროდ აქტიური მონაწილეობის მიღებას მშვიდობის მშენებლობისთვის, მისი ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად და გასაპროექტებლად.

თუ საზოგადოების სამივე ფენის მიერ გათვალისწინებული იქნება ის გამოცდილება და ცოდნა, რომელიც მშვიდობის მშენებლობის მეცნიერების მიერ არის შემუშავებული, შესაძლებელი გახდება შერიგების პროცესის დაწყება, რომლის შესახებაც შეძევთ თავი ვისაუბრებთ.

2. შერიგების ფილოსოფია

(შერიგების ფილოსოფია ერთ-ერთი საშუალებაა განსაზღვროს საზოგადოებების გამთლიანებისათვის. ჩვენი არჩევანია - გამოვიყენებთ თუ არა მას ჩვენს ცხოვრებაში მომხდარი კონფლიქტის მოგვარებისათვის და მუარე მშვიდობის დამყარებისათვის...)

სამეაროსა და ჩვენს გარშემო მეოფთა შეცვლა შეუძლებელია, თუ ჯერ საკუთარი თავი არ შევცვალეთ.

როდესაც საკუთარ თავს შევცვლით, მაშინ შეგვეძლება ჩვენს გარშემო მეოფთა შეცვლაც და შემდეგ სამეაროს შეცვლაც კი.

სწორედ ესაა შერიგების ფილოსოფიაც - ჯერ საკუთარი თავი უნდა შევცვალოთ, რომ შეგვეძლოს ჩვენს გარშემო მეოფთა შეცვლაც.

სანამ თავად შერიგების ფილოსოფიაზე ვისაუბრებთ, განვიხილოთ ზოგადი მაგალითი ისეთი კონფლიქტისა, რომელიც ხშირია ჩვენს ცხოვრებაში. მისი განხილვის შემდეგ კი, შევეცადოთ, ვიფიქროთ უფრო მასშტაბურ კონფლიქტზე და ჰოსტ-კონფლიქტურ ჰერიოდში მშვიდობის მშენებლობის გზებსა და საშუალებებსზე.

წარმოვიდგინოთ, რომ მოხდა ისეთი მწვავე კონფლიქტი, რომელიც თითოეული ჩვენთაგანის ცხოვრებაში ეოფილა, ალბათ. კონფლიქტი, რომელმაც დაგვამცირა, შეურაცხყოფა მოგვაყენა, დაგვაზარალა, საშინელი ტკივილი განგვაცდევინა.

ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, უბრალოდ, თითოეულმა წარმოვიდგინოთ რომელიმე კონფლიქტი ჩვენი ცხოვრებიდან და დავარქვათ მას ჰირობითად კონფლიქტი ორ მეგობარს შორის, ისე, როგორც ქვემოთ არის მოცემული.

წარმოვიდგინოთ, რომ მოხდა კონფლიქტი ორ უახლოეს მეგობარს შორის და ორივე მხარე თვლის, რომ ეს ის კონფლიქტია, რომელიც არასოდეს მოგვარდება. ერთი მხარე

მეორეს დამნაშავედ მიიჩნევს, მეორე კი - ზირველს. ორივე თვლის, რომ აღარ ღირს ამ თემაზე საუბარი და წვეუტენ ურთიერთობას. ორივე ცდილობს, დაივიწიოს მომხდარი და აღარ განიხილოს ის, რაც მათ ტკივილს მიაყენებს, გამოიწვევს იმ ნეგატიური ემოციების ამოტივტივებას, რომლებიც მოსვენებას დააკარგვინებს. განა არა სჯობს, რომ ორივე ეცადოს კონფლიქტის დავიწყებას, რადგან, როგორც ცნობილია, „დრო ყველაფრის მკურნალია“. ამის გარდა, მხარეებმა შეიძლება სხვა მსგავსი არგუმენტები მოიშველიონ და ჩათვალონ, რომ დროსთან ერთად ყველაფერი დავიწყებას მიეცემა.

რა პროცესები ვითარდება ამ დროს მათში? განა, შეიძლება ხელალებით იმ ურთიერთობის დავიწყება, რომელიც წლების მანძილზე გრძელდებოდა? ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, ორივე მხარე ცდილობს, არ აღიაროს ის, რომ კონფლიქტის შედეგად მათში მუდმივადანა ის ტკივილი და გამოუთქმელი ემოციები, რომელიც არ ქრება და ორივეს აწუხებს. ეს ტკივილი და ემოციები მათ საკმაოდ დიდ ენერჯიას ართმევს - მათი დავიწყება შეუძლებელია. ორივე მხარე ცხოვრობს ტკივილით და, მართალია, ისინი არ აღიარებენ, რომ მათ მომხდარი აწუხებთ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მწვავე კონფლიქტი უკვალოდ გაქრას. ორივე მხარემ განიცადა ტკივილი კონფლიქტის შემდეგ და იგი იმით იყო გამოწვეული, რომ ერთმა მეორეს ვერ გაუგო, დაადანაშაულა, გაამტყუნა, შეურაცხყოფა მიაყენა და სხვა.

განა შეიძლება, რომ ტკივილი, რასაც ორივე მხარე განიცდის კონფლიქტის შემდეგ, თავისთავად გაქრეს ან მიეცეს დავიწყებას, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე მხარე მთელი ძალისხმევით ცდილობს ამას? რა გამოდის, რომ ორივე ტკივილთან მარტო რჩება და აგრძელებს მასთან ერთად ცხოვრებას? რას იწვევს ყოველივე ეს?

ტკივილის თანხლებით ცხოვრება თავისთავად იმ უარყოფით ენერჯიაში გადადის, რომელიც ადამიანს თანდათან აბოროტებს და ცვლის მის დამოკიდებულებას ვარშემომყოფთა მიმართ. ადამიანი უნებურად აგრესიული ხდება, რადგან მოუგვარებელი კონფლიქტის არსებობა მას არ ასვენებს და არ აძლევს იმის საშუალებას, რომ ნორმალური ცხოვრება, ურთიერთობები გააგრძელოს. ორივე მხარეს ექმნება „დისკომფორტი“ და, რაც ყველაზე მთავარია, დიდი საშიშროებაა იმისა, რომ ამ ორ მეგობარს შორის კონფლიქტი მომავალშიც გაგრძელდეს, რადგან არ დადგინდა სიმართლე და ორივე მხარე კვლავ

დამუხტულია ტკივილითა და ემოციებით. რა გამოსავალია ამ სიტუაციაში? როგორ შეიძლება, რომ ორივე მხარე გათავისუფლდეს იმ დამანგრეველი ენერჯისგან, რომელიც კონფლიქტის განახლებას ხშირად ხელს უწყობს? ჩნდება ორი პრობლემა:

1. მხარეები უარყოფითი ენერჯით იწეებენ ცხოვრებას, რაც მათზე დამანგრეველად მოქმედებს;

2. მოსალოდნელია კონფლიქტის განახლება ან ახალი კონფლიქტის დაწყება მხარეებს შორის.

განვიხილოთ ეს მაგალითი შერიგების ფილოსოფიის მიხედვით და ვეცადოთ, ვიპოვოთ ისეთი გამოსავალი, რომელიც მხარეებს გათავისუფლებს დამანგრეველი, უარყოფითი ენერჯისგან და მოსალოდნელ კონფლიქტს შეაჩერებს. (ზემომოყვანილი კონფლიქტის მაგალითი ზოგადია და ამ შემთხვევაში მიზნად ისახავს არა ამ კონკრეტული სიტუაციიდან გამოსავალის ჰოვნას, არამედ ეურადღების გამახვილებას იმ გრძნობებსა თუ ფაქტებსზე, რომლებიც ხშირად კონფლიქტის შემდეგ წარმოიშვება.

ჩვენ მიზანია შერიგების ფილოსოფიის კუთხით როგორც ჰიროფნული, ასევე ერთაშორის კონფლიქტების განხილვა, თუმცა, აქვე უნდა ითქვას, რომ ეს ყოველივე მხოლოდ ერთ-ერთი გზაა შერიგების პროცესისა. გზა კი მრავალია და რა თქმა უნდა, ყოველ კონკრეტულ სიტუაციაში სხადანსხვა გამოსავალი შეიძლება არსებობდეს.) ამ შემთხვევაში კი განვიხილოთ რას გვთავაზობს შერიგების ფილოსოფია.

რა იგულისხმება შერიგებაში? როგორ უნდა წარმართოს შერიგების პროცესი ზემომოყვანილი მაგალითის შემთხვევაში, როდესაც მხარეები წევეტენ კონტაქტს და საქმე თავმოყვარეობის შელახვას, შეურაცხყოფას ეხება? გავითვალისწინოთ ისიც, რომ **ზემოხსენებული მაგალითი შეიძლება ჰატარა მასშტაბის კონფლიქტად მივიჩნიოთ შეიარაღებულ კონფლიქტებსა და ომებთან შედარებით.**

როგორ წარმოგვიდგენია შერიგების პროცესი? რას გულისხმობს იგი? ვისთვის ან რისთვის კეთდება ეს და რა აუცილებელია მისი განხორციელება?

შერიგების პროცესი, პირველ რიგში, მიმართულია საკუთარი თავის გათავისუფლებისაკენ იმ დამანგრეველი, ნეგატიური ძალისგან, რომელიც თანდათან აგრესიაში გადადის, გვწამლავს და არ ვაძლევს ნორმალური ცხოვრების საშუალებას. ამასთან, შერიგების პროცესი აუცილებელია კონფლიქტის ესკალაციის შესაჩერებლად, მშვიდობის დასამყარებლად.

შერიგება, როგორც პროცესი მნელად განსაგებია სოციალური მეცნიერებისათვის - ამ მეცნიერების მიერ სშირად იგი სკეპტიკურად არის განხილული.

ჩვენი მიზანია, გავცნოთ შერიგების პროცესს და შევეცადოთ გავაცნობიეროთ ის, რომ მისი პრაქტიკაში განხორციელების გარეშე მნელია მშვიდობის მშენებლობაზე საუბარი.

შერიგების პროცესის გავლის გარეშე არასტაბილური მშვიდობის დამყარების საშიშროებასთან გვექნება საქმე, რაც თავისთავად, ნიშნავს კონფლიქტის განახლების შესაძლებლობას და უნებლიედ ომის თავიდან დაწეების ხელშეწყობას.

ეს პროცესი ძალიან მტკივნეულია და უკავშირდება დაპირისპირებული მხარეების მიერ განსაკუთრებული მონდომებისა და სურვილის გამოჩენას. ასეთი სურვილი კი დაპირისპირებულ მხარეებს მშვიდობის მშენებლობის პერსპექტივების გააზრებისას, შერიგების პროცესის დაწეების აუცილებლობის აღიარებისას ებადებათ.

ამის მაგალითია დღეს შერიგების ინსტიტუტების არსებობა მრავალ პოსტ-კონფლიქტურ ქვეყანაში. ეს ინსტიტუტები დაპირისპირებულ მხარეებს შორის შერიგების პროცესს ახორციელებენ. ეს პრაქტიკა, განსაკუთრებით აფრიკის ქვეყნებში არის დანერგილი და ნელ-ნელა ევროპაშიც იკიდებს ფეხს. ასეთი პრაქტიკის შემოღება და დამკვიდრება შემდეგი გარემოებით არის გაპირობებული: დაპირისპირებული მხარეები აღიარებენ, რომ შერიგების პროცესის დაწეების გარეშე შეუძლებელია სამშვიდობო ხელშეკრულების რეალურ ცხოვრებაში განხორციელება. მშვიდობის მშენებლობა ომის შემდგომ ქვეყანაში მხოლოდ უმაღლეს დონეზე ხელმოწერილი ხელშეკრულებით ვერასოდეს იქნება გარანტი იმისა, რომ განლენილი სასოგადოებები, ხალხი, მშვიდობიან ცხოვრებას დაიწეებს და ხელშეკრულების დადების დღიდან შეწყდება მათ შორის დაპირისპირება, მტრობა. აქედან

გამომდინარე, უნდა შემუშავდეს გარკვეული მექანიზმი, რომელიც ომის შემდეგ ხელს შეუწყობს სტაბილური მშვიდობის დამყარებას.

შერიგების პროცესი კონფლიქტის შემდეგ ხალხის ერთად თანაცხოვრების რეალური საშუალებაა, ერთიანი საზოგადოების მშენებლობის პროცესია. მიღწეული მშვიდობა კი შერიგების პროდუქტია.

რომელ ფენებს მოიცავს შერიგების პროცესი და ვინ ახორციელებს მას? საიდან უნდა დაიწიოს იგი?

შერიგების პროცესი რამდენიმე კომპონენტისაგან შედგება და საბოლოო შედეგის მისაღებად საჭიროებს გარკვეული ეტაპების, საფეხურების გავლას. ამ ეტაპების გავლად დიდ ძალისხმევას მოითხოვს და იმის გაცნობიერებასაც, თუ რისთვის გვჭირდება საერთოდ შერიგების პროცესში მონაწილეობის მიღება.

შერიგების პროცესის საჭიროების გაცნობიერებისთვის საკმარისია თუნდაც ის ფაქტი, რომ **ხალხი, რომელიც ომების შედეგად დაიღუპა მსოფლიოში, გაცილებით მეტია, ვიდრე ხალხი, რომელიც თავისით გარდაიცვალა.**

რადგან ომის თემას შევეხეთ, დაფიქრდეთ, რა ასოციაციებს იწვევს ჩვენში ომი. ალბათ, ეველას სხვადასხვა ასოციაცია გაუჩნდება ამ სიტყვის გაგონებისას, მაგრამ საქმე ის განსაზღვრავს, რომ ეს ასოციაციები ბევრად განსხვავებულია ომგამოვლილი ადამიანებისა და მათი, რომლებსაც ომი ჰირადად არ შესებიათ. ზოგადად კი, ალბათ, ეველას შემდეგი ასოციაციები გუჩინდება ომის ხსენებაზე: სისხლი, ათასობით მოკლული ადამიანი უპატრონოდ დაყრილი ბრძოლის ველზე, დაჭრილი, მომაკვდავი ჯარისკაცები, დანგრეული სახლები, ძალადობა, მკვლელობა, გაუპატიურება, შიმშილი, უპატრონოდ დარჩენილი ბავშვები და სხვა.

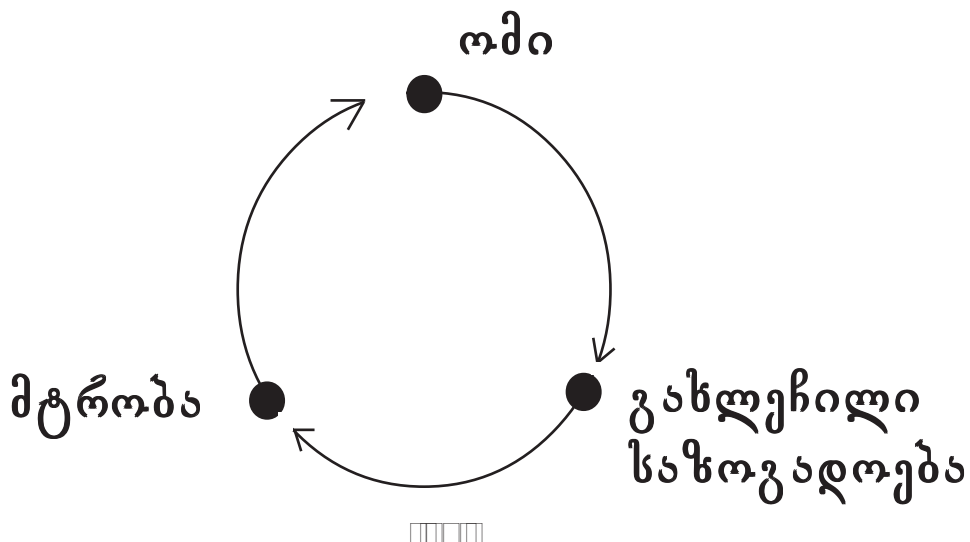
ომი, თავისთავად, შემხარავი მოუღენაა და მისი **შედეგი კი დანგრეული, განადგურებული ქვეყანაა განსაზღვრული საზოგადოებებით, დაპირისპირებული მხარეებით.**

ომის შემდეგ კი, ხშირად, სამშვიდობო ხელშეკრულებების მიუხედავად, ერთ-ერთი ტენდენცია დაპირისპირებულ მხარეებს შორის ისევ კონფლიქტის განახლებაა ცივი ომისა და სპონტანური შეჯახებების სახით.

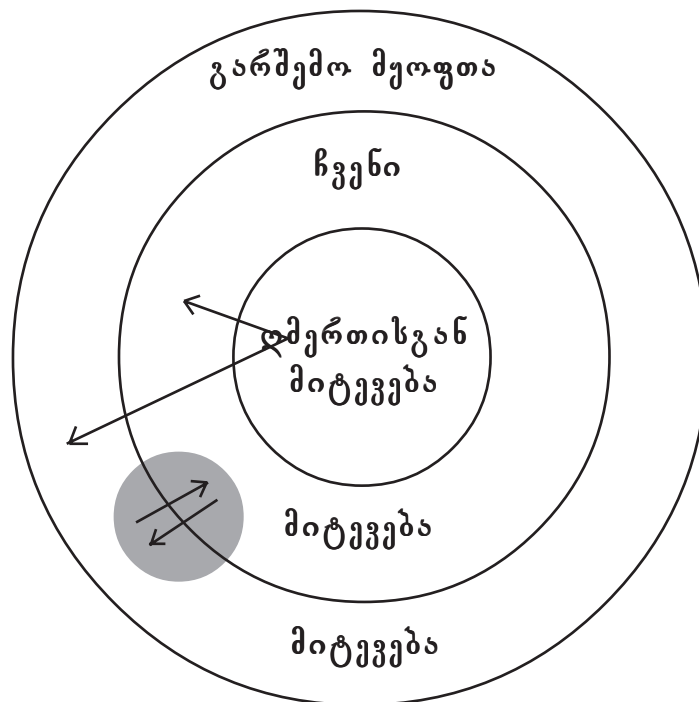
ყოველივე აქედან გამომდინარე, ისმის კითხვა - **რომელ გზას ირჩევს ის საზოგადოება, რომელშიც უკვე მოხდა კონფლიქტი და ომი პრობლემის მოსაგვარებლად - ომის განახლებას თუ კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარებას? ისევ ძალადობას, რომლის შედეგებზეც ზემოთ გვეჩონდა ზოგადად საუბარი, თუ მშვიდობის დამყარებას?**

როგორია იმ საზოგადოების, ქვეყნის გადაწვევტილება, რომელმაც ომი გამოიარა - გაამლიეროს სამხედრო ნაწილები, შეიძინოს მეტი იარაღი და კიდევ ერთხელ დაიწიოს ომი, რასაც უთუოდ მეტი ხალხის განადგურება მოჰყვება? რამდენად მისაღებია ტაქტიკა, რომელიც მიზნად ისახავს მტრის დიდი რაოდენობით განადგურებას და ამ გზით პრობლემის გადაწვევტას? რამდენი კონფლიქტის დასასრულება შეგვიძლია, რომლის დროსაც ძალადობით გადაწვევტილი პრობლემა მუარ მშვიდობამდე მისულა საზოგადოებების განსლექის, მტრობის, „მტრის ხატის,, შექმნის გარეშე? რისკენ მიუყავართ საზოგადოების განსლექის და მტრობას ომის შემდეგ, თუ არა კონფლიქტის განახლებისაკენ? რა არის იმისათვის საჭირო, რომ აღარ მოხდეს ომის გასსსმეორება და დაწვებული კონფლიქტი მშვიდობიანად მოგვარდეს მომავალში მტრობისა და ომის გარეშე? **ძალადობით გადაწვევტილი პრობლემა, რაც შემდეგ ეტაჰზე მტრობის დაწვებას ემსახურება, მომავალში ისევ ძალადობის განახლებას უწეობს ხელს.** ეს ყოველივე შეიძლება შემდეგ ნაირად გამოვსახოთ:

სად იწეება შერიგების პროცესი? იგი, ზირველ რიგში, საკუთარი თავის შეცვლიდან იწეება. საიდან იწეება თავის შეცვლა? ზირველ რიგში, მიტევებიდან. მაგრამ, აქ ჩნდება კითხვა, დაპირისპირებულ მხარეთაგან ზირველმა ვინ უნდა მიუტევოს?

ამ შემთხვევაში ძალიან ხშირად ვაწუდებით დილემას - **თუ სხვა მოგვიტევენ, მაშინ ჩვენც მიუტევებთ. გამოდის, რომ ორივე მხარე ერთმანეთს ელოდება და ეს პროცესი მუდმივი მოლოდინის ქვეშ იმყოფება.** საინტერესოა, რომ ამ შემთხვევაში, ორივე დაპირისპირებულ მხარეს ერთი რამ აერთიანებს: ორივე ელოდება ღმერთისგან მიტევებას და იმედი აქვს, რომ მიიღებს მას. ე.ი. ორივე მხარე ელის ღმერთისაგან და ამასთანავე ერთი-მეორისაგან მიტევებას. ამ შემთხვევაში, საინტერესოა, რატომ ველოდებით ჯერ სხვისგან ქმედებას და არ ვითვალისწინებთ შემდეგს - ჩვენგანაც ხომ იგივეს მოელის მეორე მხარე.

შერიგების პროცესის დასაწყებად აუცილებელია იმის გაცნობიერება, რომ **შეუძლებელია ჯერ ჩვენს გარშემო მოყოთა შეცვლა, თუ საკუთარი თავი არ შევცვალეთ.** ასევე შეუძლებელია კონფლიქტის მოგვარება და შერიგების პროცესის დაწყება მაშინ, როდესაც **სიძარტლე** არ არის დადგენილი და საბოლოოდ გარკვეული. ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი, გადადგმული შერიგებისაკენ, არის სიძარტლის ძიების დაწყება და ერთობლივად მისი საბოლოოდ დადგენა.

შესაძლებელია, რომ კონფლიქტი მოგვარებულად ჩავთვალოთ მაშინ, როდესაც არ არის დადგენილი მისი მიმდინარეობის, მსვლელობის დეტალები ორივე მხარის სუბიექტური რეალობების გათვალისწინებით, ორივე მხარის მიერ მოძიებული ფაქტების გარეშე? მყარ მშვიდობაზე საუბარი შეუძლებელია, როდესაც მხარეები ზედპირულად ცდილობენ „კონფლიქტის მოგვარებას“ და ამ მიზნით დროებით, ხელშეკრულების დასადავად, თავს არიდებენ სიძარტლეზე საუბარს მხოლოდ იმის გამო, რომ სიძარტლე არ არის ერთობლივად დადგენილი. ამავე დროს, ხშირად, ორივე მხარე მიიჩნევს, რომ უსამართლობას ჰქონდა და აქვს ადგილი კონფლიქტის განვითარებისას. ამ ეტაპზე ნათლად ჩანს სამართლიანობის დადგენის აუცილებლობაც. მხარეებში, როგორც წესი, დროდადრო თავს იჩენს სამართლიანობის დადგენის სურვილი.

როგორ მოქმედებს ისეთი სამშვიდობო ხელშეკრულებები ცხოვრებაში, რომლებიც სიძარტლისა და სამართლიანობის გაუთვალისწინებლადაა ხელმოწერილი? ამის მაგალითი ბევრია. ხშირად, ხელშეკრულების დადების შემდეგ იწყება გარკვევა, თუ რომელი მხარე იყო მართალი და რომელი – მტყუანი. ეს ის პრობლემაა, რომელიც ეოველთვის დგას დღის წესრიგში და ხელს უშლის შერიგების პროცესს.

აუცილებელია სიძარტლისა და სამართლიანობის დადგენა იმისათვის, რომ წარმოქმნილმა გაურკვეველობებმა, შერიგების პროცესის დაწყებასა და მის განვითარებას ხელი არ შეუშალოს.

სიძარტლე და სამართლიანობა დეტალურად უნდა იქნეს განხილული დაპირისპირებული მხარეების მიერ, რის შემდეგაც შესაძლებელი გახდება, ორივე მხარის „ვერსიის“ საბოლოოდ დადგენა. ე.ი. **მხარეები საბოლოოდ უნდა შეთანხმდნენ იმაზე, თუ რაში**

მდგომარეობდა სიმაღლეს, ანუ როგორი იყო თითოეული მხარის ზოზიცია და ქმედება კონფლიქტამდე, რა იყო კონფლიქტის დაწყების მიზეზი.

სიმაღლისა და სიმაღლიანობის დადგენის შემდეგ, გადავიდეთ მომდევნო საფეხურზე, რომელიც ბევრად უფრო რთულია. ეს არის **ტკივილის აღიარება**. აქ საუბარია იმ ტკივილის აღიარებაზე, რომელიც კონფლიქტის შედეგად წარმოიშვა სოლმე მხარეებში და რაზედაც ისინი ეველასე ნაკლებად საუბრობენ ოფიციალური თუ არაოფიციალური შეხვედრებისას.

რას წარმოადგენს ის ტკივილი, რომელიც ჩვენშია კონფლიქტის შემდეგ? ხშირად, ჩვენ იმდენად „ვმარხავთ“ ტკივილს საკუთარ თავში და არ გვსურს მისი აღიარება, რომ ვერც კი ვაძნობიერებთ მის ნეგატიურ ძალას, რომელიც ჩვენზე უთუოდ უარყოფითად მოქმედებს. ჩვენ უნდა შევძლოთ, „თვალებში შევხედოთ“ ტკივილს, რათა შევკვძოთ შემდგომი ეტაპების გავლაც.

მაგალითად, თუ გვტკივა სხეულის რომელიმე ნაწილი, რა თქმა უნდა, წამლის იმედი გვაქვს, რომელიც მოგვირჩენს ამ ტკივილს. როგორ ვიგრძნობთ თავს, თუ ვერ მივიღებთ იმ წამალს, რომელიც ტკივილისგან გაგვათავისუფლებს? ამ შემთხვევაში სომ ტკივილი მუდმივ, ორგანიზმის დამანგრეველ ძალაში გადაიზრდება? რა შედეგს მივიღებთ ამ შემთხვევაში? რა თქმა უნდა, იმას, რომ რომელიმე ორგანოს მუდმივი ტკივილის ფონზე, უმრავლეს შემთხვევაში, შევიცვლებით და გარკვეული დროის შემდეგ, ალბათ გაზობროტდებით, აგრესიული გაფხდებით. რატომ გვგონია, რომ მუდმივი ფიზიკური ტკივილი რამით განსხვავდება იმ მუდმივი სულიერი ტკივილისგან, რაც კონფლიქტის შედეგად არის ჩვენში და რის აღიარებასაც ძალიან ხშირად გავუბრბივართ? როგორც ფიზიკური ტკივილის დავიწყებაა შეუძლებელი, ასევე სულიერი ტკივილის დავიწყებაც წარმოუდგენელია. რა გამოსავალია იმ სულიერი ტკივილის მოსარჩენად, რომელიც დაპირისპირებულ მხარეებშია ჩაბუდებული კონფლიქტის შემდეგ და თანდათან ისე მძლავრდება, რომ წარმოუდგენელ, აუწყრელ „მონსტრად“ გადაიქცევა სოლმე?

ის ახრი, რომ „დრო გაივლის და დავიწყებას მიეცემა ეველასფერი“, ან - „დრო ეველასფრის მკურნალია“, ამ შემთხვევაში ნამდვილად არ გამოგვადგება.

ჩვენი ტკივილის არსებობის აღიარებასთან ერთად აუცილებელია, რომ კარგად გავიგოთ, რას წარმოადგენს იგი, როგორია, რამდენად ღრმია. როგორ შეიძლება, რომ იგი შევაფასოთ. ტკივილის ანალიზი იმაში გვჭირდება, რომ ვიცოდეთ მისი მასშტაბი და ვიმუშავოთ მის მორჩენასზე. მხოლოდ ამის შემდეგ იქნება შესაძლებელი გადავდგათ შემდეგი ნაბიჯი შერიგებისთვის. თუ არ გვეცოდინება, რამდენად დიდია ჩვენი ტკივილი და როგორია იგი, თუ შევეცდებით, რომ დავივიწყოთ იგი და არ გავარკვიოთ, კონკრეტულად რა ადგილი უჭირავს მას ჩვენში, თუ წარმოვიდგინეთ, რომ მისი შეფასება შეუძლებელია, მაშინ ასევე ვაგვიჭირდება მისი დაძლევა და შემდეგი ნაბიჯის გადადგმა. იმისათვის, რომ ვიფიქროთ მომავალში ასეთივე ტკივილის, ანუ ახალი კონფლიქტის აცილებასზე, **საჭიროა ჩვენი ტკივილის მასშტაბი** გავარკვიოთ, რომ მისი მორჩენა შეგვეძლოს.

რაც უნდა მტკივნეული და ძნელი იყოს ტკივილის აღიარება, შეფასება, ეს აუცილებლად უნდა გაკეთდეს, იმისათვის, რომ მომავალში შესაძლებელი იყოს შემდგომი ეტაპების გავლა და მსგავსი ტკივილის - მოსალოდნელი კონფლიქტის აცილება.

ტკივილის აღიარება, მისი მასშტაბების დადგენა აუცილებელია იმისათვის, რომ შეგვეძლოს მისი მართვა, რადგან ამ ტკივილმა შეცდომისაკენ არ წავიყვანოს, რაც ამ შემთხვევაში ახალი კონფლიქტის დაწყება იქნება.

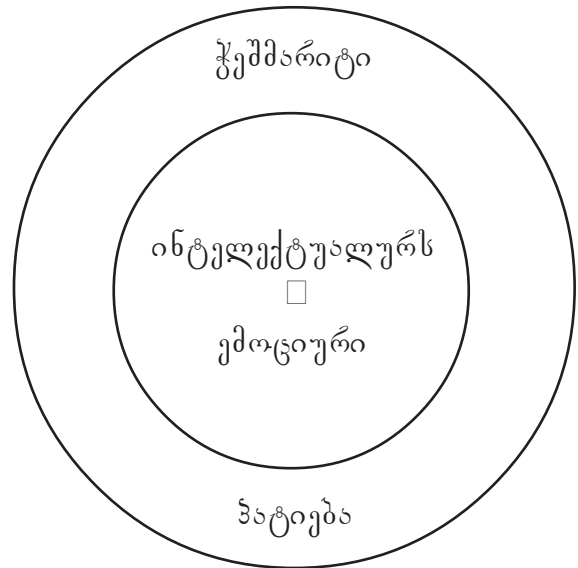
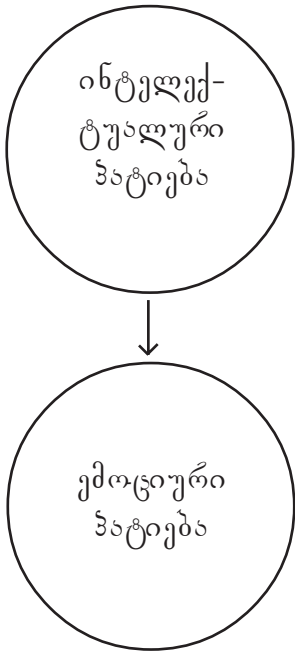
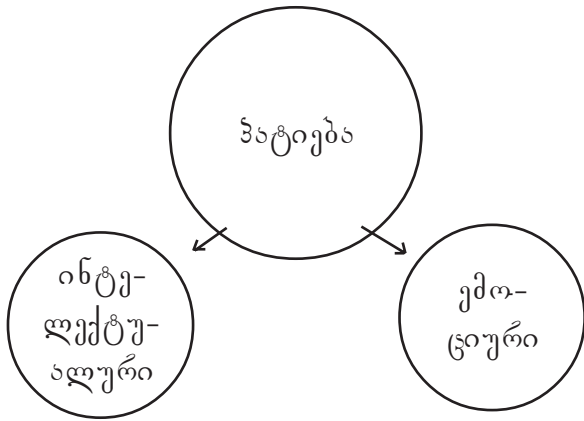
თუ ჩვენ ვაღიარებთ ტკივილს, შევაფასებთ და გავიგებთ, რა ადგილი უკავია მას ჩვენში, როგორია მისი მასშტაბი, შევძლებთ შემდეგი ნაბიჯის გადადგმასაც, რაც უკვე **პატიებისაკენ ნაბიჯის გადადგმას** ნიშნავს.

პატიებაში არ ვგულისხმობთ, რა თქმა უნდა, მთლიანად, ერთბაშად, ერთი ხელის მოსმით ყველაფრის პატიებას მეორე მხარისათვის. **ჩვენ ვსაუბრობთ იმის შესახებ, რომ ყველაფერი, რაც დაკავშირებულია პატიებასთან, კარგად გავაცნობიეროთ და მხოლოდ შემდეგ გადავდგათ ნაბიჯი ამ პროცესის გასაყვლად.**

ამ შემთხვევაში, პატიება მოგვცემს იმის საშუალებას, რომ ჩვენს თავზე ავიღოთ ტვირთი იმ შედეგებისა, რაც აქამდე ვერ გავაცნობიერეთ.

რას ნიშნავს პატიება? გავეცნოთ პატიების ორ სახეობას - ინტელექტუალურსა და ემოციურს.

ინტელექტუალური ჰატიების მიღწევა შესაძლებელია, რადგან იგი ექვემდებარება ფაქტების ობიექტურ შეფასებას, ლოგიკურ დასკვნებს, მოვლენების გათვალისწინებას - ჩვენ შეგვიძლია გონების მართვა; მაგრამ თუ მივალწევთ ინტელექტუალურ ჰატიებას, ზრობლემბა ემოციური ჰატიების მიღწევა განდებბა, რადგან თუ გონებბა ექვემდებარებბა გარკვეულ ცვლილებებს და ლოგიკას, ჩვენი ემოციები ნაკლებად მართვადიბა. ამ ჰროცესში აუცილებელიბა ინტელექტუალური ჰატიების მიღწევა იმისათვის, რომ მივიდეთ ემოციურ ჰატიებბამდე. ინტელექტუალური ჰატიებბა გვამღევს ძალბას, რომ გავავგრძელოთ გზბ ემოციური ჰატიებისაკენ.

ემოციურ ჰატიების მიღწევა კი არც თუ ისე ადვილიბა, როგორც ეს შეიძლება წარმოვიდგინოთ. რადგან ჩვენი ემოციები ნაკლებად მართვადიბა, ამ ჰროცესზე მუშბობბას ძალიბან დიდი ძალისხმევა სჭირდებბა.

მიღწევბადიბა კი ემოციური ჰატიებბა, მბშინ, როდესაც ინტელექტუალური უკვე მიღწეულიბა? რბ არის სსჭირო იმისთვის, რომ ინტელექტუალურბბან ერთად ემოციური ჰატიებბაც იქნბს მიღწეული? ამისათვის სსჭირობა, რომ ჩბუულრმბავდეთ ჩვენს ემოციებს, მბთბბან დიბლოგში შევიდეთ და მოლბზბრბბებბა ვბწარმოოთ მბთბბან - რბც უფრო მეტ დიბლოგს ვბწარმოებთ ჩვენს ემოციებბბან, მბთ მეტბად გბუუგებთ და უკებ შეგვემღებბა იმისი დადგენბა, თუ რბ არის ამ ემოციების აბობოქრების რებალური მიზეზი; რბ უნდა იქნეს გბკებებული იმისათვის, რომ ჩვენი ემოციები ჩვენს ინტელექტბბან, გონებბბსბბან შებბბბბებბბში მოვიდნენ.

ჭეშმბარიტი ჰატიებისკენ მხოლოდ მბშინ მივბლოთ, როდესაც შევძლებთ ინტელექტუალური და ემოციური ჰატიების გბერთიბბბბბს. ეს ის ჰროცესიბა, როდესაც ჩვენი ლოგიკური დასკვნების გბნვითბბრებბს ემოციები ხელს ადბრ შეუშლის.

მთლიბბნბად ამ ჰროცესის გბვლბ ძბლიბბან დიდ დროს მოითხოვს და მისი მიღწევისთვის უდიდესი ძბლისხმევაბ სსჭირო. როგორ ვითბრდებბა ჰატიების ჰროცესი?

1. ეს არის **ტკივილის ცოდნბ, გბცნობიერებბა**, ბნუ როდესაც ჩვენ ვბლიბრებთ იბბს, რომ კონფლიქტის შედგებბად ტკივილი გვბრჩებბა და ვცდილობთ გბვბრკვიოთ, როგორიბა ეს ტკივილი, როგორ შეიძლებბა მოვიბრჩიბოთ ივი;

2. თვით **გადაწვევტილება ჰატიებისა**, ანუ, როდესაც ჩვენ ვიღებთ იმ გადაწვევტილებას, რომ ვაპატიოთ და ამ ეტაპზე არ ვფიქრობთ იმაზე, თუ როგორ, როდის და სად ვაპირებთ კონკრეტულად მის განხორციელებას;

3. **ეს არ არის შედაპირული ჰატიების პროცესი**, ანუ, როდესაც ვამბობთ, რომ ვაპატიოთ, მაგრამ სინამდვილეში ამის **გადატანა უჭირს ჩვენს გულს და სულს**, ანუ როდესაც ემოციები გვიშლის ხელს; როდესაც შემოადწერილი პროცესი არ გვაქვს კარგად განცნობიერებული, გავლილი და ისევ ინტელექტუალური და ემოციური ჰატიების ჭიდილი მიმდინარეობს;

და ბოლოს, შემდეგი და უმთავრესი საფეხური, რომელშიც ის მნიშვნელოვანი ფაქტორია ჩადებული, რისი განცნობიერებაც მრავალი პრობლემის გადაწვევტაში დაგვეხმარება:

4. **დამაზიანებელ-გამანადგურებელი შედეგი საკუთარი თავისთვის** - თუ ჩვენ თვითონ არ ვაპატიებთ, უნდა მოვემზადოთ დამაზიანებელი, გამანადგურებელი შედეგისათვის, რასაც „არ ჰატიება“ ჰქვია.

რატომაა ასეთი საშიში „არ ჰატიება“ ჩვენთვის? თუ ჩვენ ვიცნოვრებთ „არ ჰატიების“ სინდრომთან ერთად, მაშინ უნდა მოვემზადოთ შემდეგი შედეგისათვის: ჩვენი ცნოვრება მწელ ეტაპებს გაივლის - დაწვებული შინაგანი დისკომფორტიდან დამთავრებული აგრესიამდე. **„არ ჰატიება“ სწორედ ის მუდმივი ტკივილი და შხამია, რომელიც ჩვენს სხეულებშია ჩაბუდებული და აგრესიულ, დაუნდობელ ადამიანებად გვაქცევს. არ ჰატიება ხელს უწყობს მომავალში კონფლიქტის განახლებას.**

რამდენად შესაძლებელია, რომ ტკივილით ადამიანმა შესძლოს მშვიდობიანი ცნოვრების დაწება დაპირისპირებულ მხარესთან? ვანა განხორციელდება ასეთ შემთხვევაში ორივე მხარის მიერ ხელმოწერილი სამშვიდობო ხელშეკრულება? რამდენად რეალურია, რომ დაპირისპირებულმა მხარეებმა შერიგების პროცესის გავლის გარეშე მშვიდობიანი ცნოვრება დაიწონ?

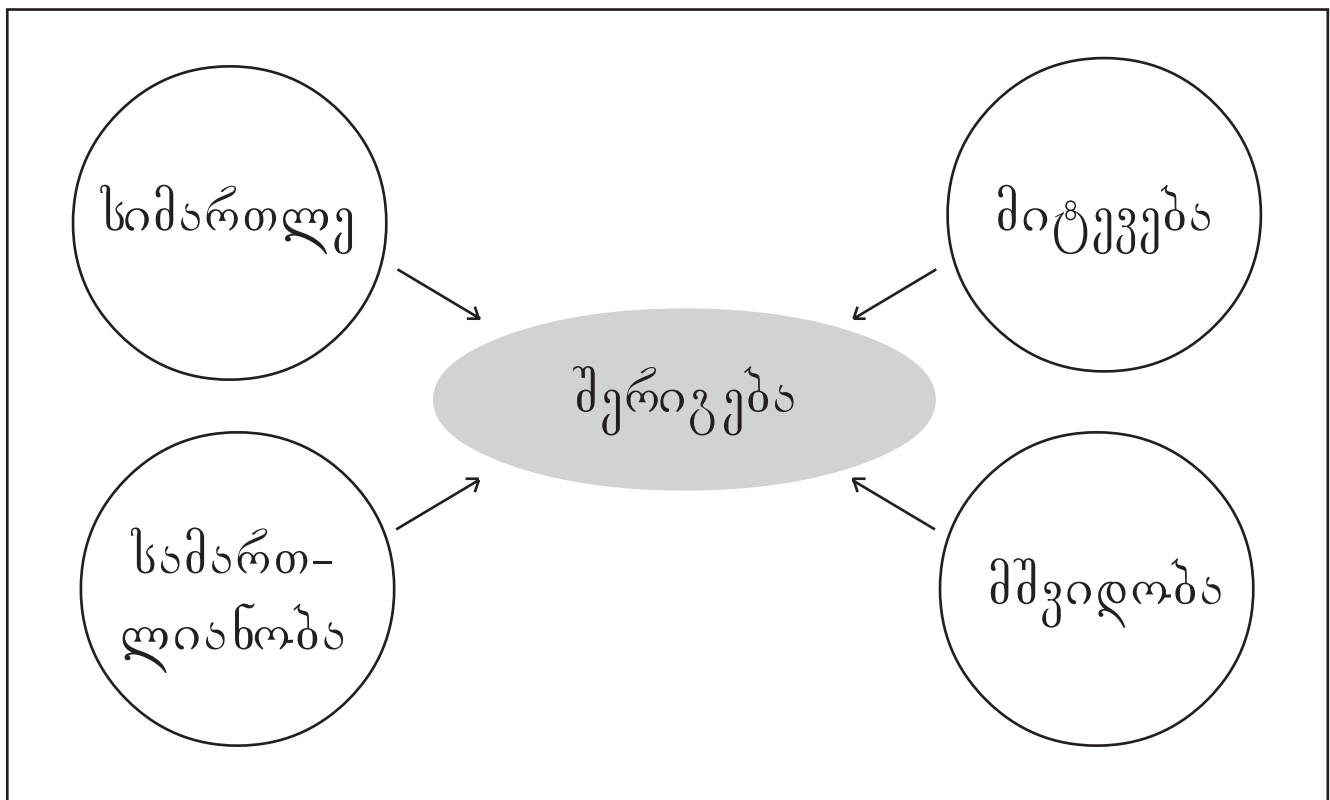
ჰატიება მომავალი კონფლიქტის აცილებასა და მშვიდობიანი ცნოვრების დაწებაში გვეხმარება. ჰატიების გარეშე მწელია რეალურად ავიცილოთ კონფლიქტი, რასაც

სისხლისღვრა და ათასობით ადამიანის სიკვდილი მოჭეუება. არის თუ არა ამ შემთხვევაში გამართლებული გაჯიბრება, თუ ვინ გადადგამს ჰიროველ ნაბიჯს?

უნდა გავანდობიეროთ, რომ სისხლისღვრის აცილებისთვის აუცილებელია მოხდეს დაპირისპირებულ მხარეებში შერიგების პროცესის დაწყება. შერიგების პროცესისთვის კი აუცილებელია კონფლიქტის შემდეგ სიძარტლისა და სამართლიანობის დადგენა; მშვიდობა მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღწევა.

უოველივე ეს შერიგებამდე მიგვიყვანს, რაც თავისთავად იქნება გარანტი დაპირისპირებულ მხარეებში კონფლიქტის შეწყვეტისა და მყარ მშვიდობის მშენებლობისა.

სემომოუვანილი ზოგადი მიმოხილვა, რა თქმა უნდა, არ ასახავს ამ რთული პროცესის მთლიან სურათს, მაგრამ ზოგადად შეძვევი დასკვნის გამოტანა შეგვიძლია - **თუ ვსაუბრობთ მუარ მშვიდობაზე, მის დამუარებაზე, მაშინ უნდა ვიცოდეთ, რომ დაპირისპირებულ მხარეებში შერიგების პროცესის დაწეების გარეშე რთული იქნება მომავალი კონფლიქტის აცილება.**

შეძვევი თემაა მოლაპარაკებები - როგორ უნდა წარმართოს მოლაპარაკება დაპირისპირებულ მხარეებს შორის? ვინ, როგორმა შუამავალმა უნდა აწარმოოს იგი და რა პრინციპებს უნდა ატარებდეს თავად მოლაპარაკების პროცესი?

განვიხილოთ ის პროცესი, რომელსაც მედიაცია ჰქვია და გულისხმობს შუამავლობას მოლაპარაკებებში.

3. მედიაცია

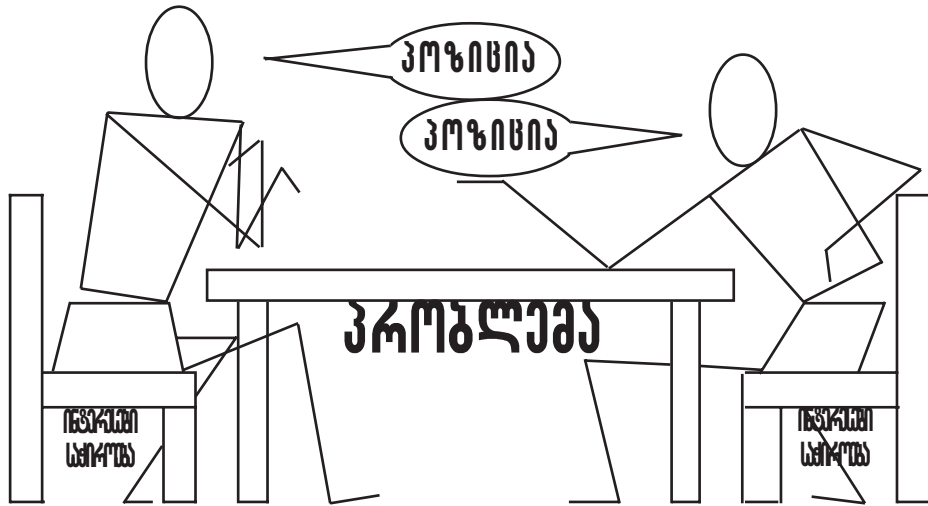
1999 წლის ოქტომბერ-დეკემბერში ჩატარებული ტრენინგებიდან, რომლებიც სკოლების დირექტორებსა და მასწავლებლებისთვის იყო განკუთვნილი (80-მდე მონაწილე), მედიაციის ალტერნატივების შესახებ შეძრევი ინფორმაცია გამოიკვეთა - სასამართლო; არაოფიციალური ავტორიტეტები; გამოცდილი, ჭკვიანი, დამსახურებული ადამიანები, რომლებსაც შეუძლიათ რჩევის მიცემა; ხევისბერები, უხუცესები, განათლებული ადამიანები, რომლებიც საზოგადოების მიერ არიან აღიარებული; დიპლომატები, რომლებიც ისტორიის მანძილზე შუამავლის როლს ასრულებდნენ საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში; სოფლებსა თუ ქალაქებში მცხოვრები შუამავლები, ცნობილები თავისი პატიოსნებითა და ობიექტურობით. ამ ტრენინგებში მონაწილეებმა აღნიშნეს, რომ ამა თუ იმ კონფლიქტის გადაწყვეტა სწორედ შემოხსენებულ ადამიანთა თუ ინსტიტუტების გამოცდილებაზე, სამართლიანობაზე იყო დამყარებული და სწორედ მათ უნდა გადაეწვიოთ ვინ იყო მართალი და მტუიანი. აქედან გამომდინარე, ამ ადამიანებს უნდა გამოეტანათ განაჩენი და გაესამართლებინათ ესა თუ ის მხარე, დაესაჯათ ან გაემართლებინათ, ან რჩევა მიეცათ მათთვის.

ყოველივე ეს შეძრევ შე შეტყულებს - საქართველოში საზოგადოების დიდი ნაწილი ენდობოდა (და დღესაც ენდობა შემოხამოთულილ ზოგიერთ ინსტიტუტს) უმრავლესობის მიერ აღიარებულ ავტორიტეტულ პიროვნებებს, ინსტიტუტებს და მათ ამდევდა გამართლება-გამტუუნებისა და რჩევის მიცემის უფლებას კონფლიქტის მოსავვარებლად.

რამდენად მიზანშეწონილია კონფლიქტის მოვვარება ამ უზით, როდესაც არსებობს შუამავლობის ფორმა - **მედიაცია**, რაც გასამართლების, რჩევის მიცემისა და გამტუუნება-გამართლების ვარეშე პროცესის წარმართვას ნიშნავს. ამ პროცესის შედრევი მშვიდობიანი მოლაპარაკება და ხელშეკრულებაა, რის მიღწევაში მხარეებს ეხმარებათ მედიატორი. სწორედ ეს ვახლავთ მედიაცია.

მედიაცია კონფლიქტების მოვვარების საკმარე ცნობილი მიმართულებაა დასავლეთის რივ ქვეყნებში. ივი ფართოდ გამოიყენება კონფლიქტების მოსავვარებლად როგორც ოჯახებში, სკოლებში, საქმიან წრეებში, ასევე საზოგადოების სხვა ფენებში.

მედიაციის საშუალებით წარმართული მოლაპარაკება კი შემდეგნაირად ვითარდება - მოლაპარაკებისას მხარეები საუბრობენ თავიანთ საჭიროებებზე, ინტერესებზე და განიხილავენ პრობლემას, ეძებენ მისი მოგვარების, გადაჭრის გზებს.

როგორც ვხედავთ, საკმაოდ დიდი განსხვავებაა ჩვეულებრივი გზით წარმართულ მოლანაწარაკებსა და მედიაციის გამოყენებით გამართულ მოლანაწარაკებს შორის.

პირველ შემთხვევაში მხარეები მხოლოდ ზოხიციების დაფიქსირებას ანდომებენ დროს და არ საუბრობენ თავიანთ საჭიროებებსა და ინტერესებს, არ მუშაობენ პრობლემის გადაჭრაზე. ეს ყოველივე კი ლოგიკურად, უშედეგო მოლანაწარაკებით სრულდება, რადგან მხოლოდ ზოხიციების დაფიქსირებით შეუძლებელია პრობლემის გადაწყვეტა.

მეორე შემთხვევაში, როდესაც საუბარია მედიაციის გამოყენებით მოლანაწარაკების წარმართვაზე, ჩვენ ვხვდებით მოლანაწარაკების იმ სახეობას, რომელიც მხარეებს აძლევს იმის საშუალებას, რომ ისაუბრონ თავიანთ საჭიროებებზე, ინტერესებსზე და იმუშაონ პრობლემის მოგვარებაზე მედიატორის დახმარებით.

ამ შემთხვევაში ნათელია, რომ მხარეების შეთანხმებამდე მისვლა უფრო ადვილია და შესაძლებელი, რადგან ისინი არა მხოლოდ ზოხიციებს აფიქსირებენ, არამედ მუშაობენ პრობლემის მოგვარებაზე და ღიად საუბრობენ თავიანთ ინტერესებსა თუ საჭიროებებზე.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მედიაცია ის ტექნიკაა, რომლის გამოყენებისას კონფლიქტის მოგვარება მოლანაწარაკების შედეგად სავსებით შესაძლებელია. ეს ის პროცესია, რომლის სწორად წარმართვისას ორი დაპირისპირებული მხარე იწყებს დიალოგს, გამოთქვამს თავის მოსაზრებებს, ეძებს გზებს პრობლემის გადასაჭრელად და ბოლოს, კონფლიქტის მოგვარებაზე **თავად** მუშაობს. შორიდან ყველაფერი ისე გამოიყურება, რომ მხარეები თვითონ ეძებენ გამოსავალს შექმნილი სიტუაციიდან, მუშაობენ კონფლიქტის მოგვარებაზე. სინამდვილეში კი მედიატორი უძღვება ამ პროცესს და სწორედ მისი დახმარებაა, თუ ყველაფერი ასე გამოიყურება შორიდან.

მედიაცია დაპირისპირებულ მხარეებს სთავაზობს, თავად გადაწყვიტონ თავიანთი კონფლიქტი იმის მაგივრად, რომ სხვა ინსტიტუტსა თუ პიროვნებას მისცენ მისი მოგვარების საშუალება, მათ ნაცვლად გადაწყვეტილების მიღების

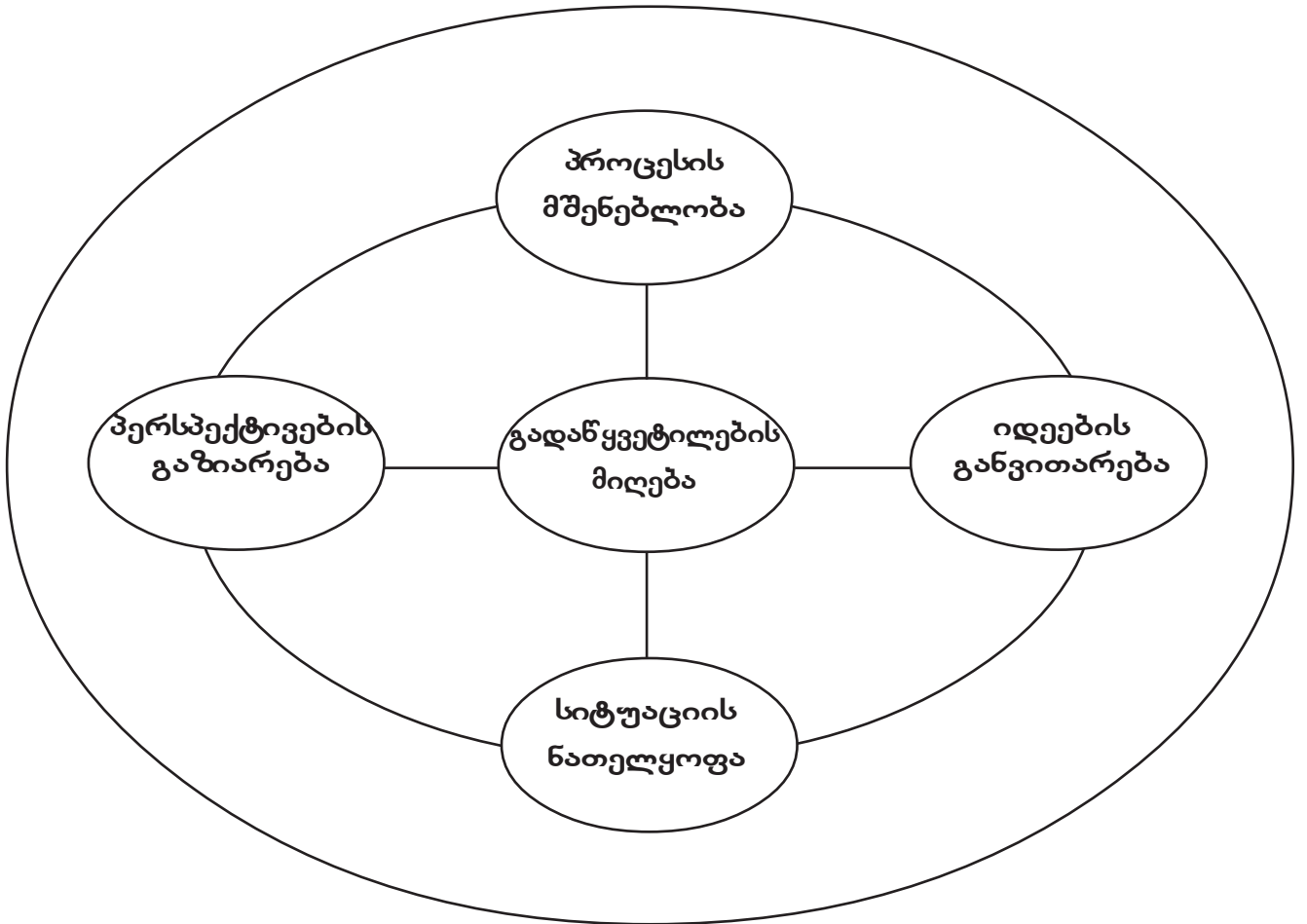
უფლება.

მედიაციის საშუალებით დაზარისზიზღებული მხარეები მიდიან მოლაპარაკების მაგიდასთან იმისათვის, რომ მოუსმინონ ერთმანეთს. ამასთანავე, ერთმანეთს გაუსიარონ ის იდეები, რომლებიც პრობლემის მოგვარებას დაეხმარება და თუ მოისურვებენ, დადონ ხელშეკრულება, რომელიც დაწვრილებით აღწერს მათ მოთხოვნებსა და საჭიროებებს.

მედიატორი არ არის მოსამართლე, რომელიც გამოავლენს დამნაშავეს და შეძგუ უფლებამოსილი, რომ გამოუტანოს განაჩენი. მედიატორმა **მხარეები უნდა გაამხნევოს მოლაპარაკების პროცესში აქტიური მონაწილეობის მისაღებად და მათ გადასცეს პროცესის განვითარებისათვის ხელშემწეობი ძალაუფლება.** მან უნდა აგრძნობინოს მხარეებს, რომ სწორედ ისინი არიან მთავარი მონაწილეები პრობლემის მოგვარებაში და მედიატორი კი დამხმარეა, რომელიც ხელს უწყობს ორივე მხარეს იმაში, რომ საუკეთესო გამოსავალი მოძებნონ. ეს გამოსავალი კი, საბოლოო ჯამში, ორივე მხარისათვის მისაღები და მომგებიანი უნდა იყოს.

მედიაციაში არ არსებობს წაგება-მოგება ან მართალ-მტეუანი. ეს ის პროცესია, რომელშიც ორივე მხარის საჭიროება და თვალსაზრისია გათვალისწინებული და, საბოლოო ჯამში, ორივე მხარე მოგებულნი რჩება მოლაპარაკების შედეგად.

მედიაციის პროცესში სუთი საფესურია: **პროცესის მშენებლობა, პერსპექტივების გაზიარება, სიტუაციის ნათელყოფა და მისი გამორკვევა, იდეების განვითარება და გადაწვევტილების მიღება.** ეს საფესურები იმის მიხედვითაც შეიძლება განისილებოდეს, თუ კონკრეტულად რა არის მხარეების საჭიროება და თავად სიტუაცია როგორ განვითარებას მოითხოვს. ზოგადად კი ეს უველაფერი ასე გამოიყურება.

განვიხილოთ თითოეული საფეხური ცალ-ცალკე.

1. პროცესის მშენებლობა: მედიატორი ორივე მხარეს უხსნის თავის (მედიატორის) როლს მოლაპარაკების პროცესში და დაწვრილებით აცნობს პროცესის მიმდინარეობის წესებს. ამის შემდეგ იგი აღწევს ორივე მხარის მიერ პროცესის მსვლელობის წესების სრულ გაგებას, მიღებას. მედიატორი ჯგუფის მუშაობის ნორმებს ადგენს და იწვევს დღის წესრიგის შემუშავებას ორივე მხარესთან ერთად.

2. ზერსწექტივების განხილვა: ამ დროს მხარეები ჰევებიან მომხდარი კონფლიქტის შესახებ, ანუ გადმოსცემენ თავიანთ ხედვას მომხდარ კონფლიქტზე - ხდება ინფორმაციის გადმოცემა, ვენტილაცია, ანუ მხარეების დაცლა ემოციებისა და ფაქტებისაგან, რაც მათ მომხდარი კონფლიქტის შედეგად დაუგროვდათ.

მედიატორი ორივე მხარეს ეხმარება, რათა მათ აღიარონ ერთიმეორის სინამდვილე, სუბიექტური რეალობა, ხედვა მომხდარი კონფლიქტისა. ამის შემდეგ, მედიატორის მხრიდან, ხდება ახალ ინფორმაციაზე ურადლებების გამახვილება. ხშირად, თითოეული მხარის მონაყოლში ახალი ინფორმაცია იკვეთება მომხდარი კონფლიქტის შესახებ, რაც ერთმანეთის მოსმენის შემდეგ იხენს ხოლმე თავს. ამის შემდეგ იწეება დისკუსია, რომლის დროსაც ურადლება მახვილდება ახალ ინფორმაციაზე და მხარეების მიერ მოყოლილ ფაქტებზე, ანუ მხარეების სუბიექტურ რეალობებზე, მათ მიერ აღწერილ კონფლიქტზე.

3. სიტუაციის ნათელყოფა, გამორკვევა: ამ დროს მედიატორი ცდილობს მიღებულ ინფორმაციასა და საკითხებზე მუშაობას, საკითხების ნათელყოფასა და გამორკვევას, საერთო ინტერესების გამონახვას და მათ მნიშვნელობაზე ხაზგასმით საუბარს.

4. იდეების განვითარება: ამ დროს მედიატორი აფიქსირებს მხარეების მიერ გამოთქმულ აზრებს, მათ მიერ მიგნებულ გამოსავალს კონკრეტული სიტუაციიდან. იგი ხელს უწეობს მათი იდეების განვითარებას. იწეება გამოსავლის მიება შექმნილი მდგომარეობიდან, რაზედაც ორივე მხარე მედიატორის დახმარებით მუშაობს.

5. ბოლო საფეხური გადაწყვეტილების მიღება, როდესაც ორივე მხარე იწეებს ფიქრს კონფლიქტის შედეგად შექმნილი ზრობლემის გადაჭრაზე. მედიატორი აფიქსირებს ზრობლემის მოგვარების სხვადასხვა ვარიანტებს, რომლებიც მხარეების მიერ მოფიქრებული და დასახელებულია. მედიატორი მხარეებთან ერთად ეძებს ოპტიმალურ ვარიანტს ჩამოთვლილთაგან და მათთან ერთად ადგენს დაწერილებით შეთანხმება - ხელშეკრულებას.

მედიატორის მუშაობა მოლანჰარაკებისას შემდეგ ასპექტებზე უნდა იქნეს დამყარებული.

1. მედიატორმა უნდა შექმნას გარემო, რომელშიც მხარეები იგრძნობენ, რომ ისინი თავად არიან გადაწყვეტილების მიმღები, რომ ძალაუფლება მათ ხელშია და თავად უნდა გადაწყვიტონ, თუ რა გზებით შეიძლება მოგვარდეს მათი პრობლემა;

2. მედიატორი ეხმარება მხარეებს იმ ბარიერების დანგრევაში, რომლებიც მათ ხელს უშლის თავიანთ პრობლემაზე კონცენტრირებაში. ამის შემდეგ მხარეები უფრო ნათლად დაინახავენ და გაანალიზებენ საკუთარ პრობლემას და იფიქრებენ მის მოგვარებაზე.

3. მედიატორი ეხმარება მხარეებს, რომ მათ კარგად გაიგონ ერთმანეთის საჭიროებები, ინტერესები და პერსპექტივები. ეს კი მათ მისცემს საშუალებას, რომ ისაუბრონ პრობლემის საკუთარ ხედვაზე და ასევე მეორე მხარის ხედვასაც კარგად ჩაწვდნენ.

თუ მივადევნებთ თვალუურს **მედიაციის ტექნიკით შემდგარ მოლანჰარაკების პროცესს** და **ჩვეულებრივ მოლანჰარაკებას**, რომელიც ასე ხშირია ჩვენს ცხოვრებაში, ჩვენ აღმოვაჩინებთ, რომ ის სტრატეგია, რაც მოლანჰარაკებისა და პრობლემის გადაჭრისათვის სასარგებლოა, სრულად არის გამოყენებული მედიაციაში; ხოლო ის სტრატეგიები, რომლებიც მოლანჰარაკების განვითარებისათვის დამღუპველია და პრობლემას არ ჭრის, ხელს უშლის შედეგის მიღებას, მეტ-ნაკლებად იმ მოლანჰარაკებებში გამოიყენება, რომლებიც მედიაციის ტექნიკის გარეშე მიმდინარეობს.

განვიხილოთ სქემა, რომელშიც მოლანჰარაკების ორი პერსპექტივაა წარმოჩენილი:

1. პრობლემის გადაჭრისათვის სასარგებლო სტრატეგია, რომელიც მედიაციაში გამოიყენება;

2. პრობლემის გადაჭრისათვის წარუმატებელი სტრატეგია, რომელიც სშირად დამახასიათებელია ჩვეულებრივი მოღვაწეებისთვის.

1. პრობლემის გადაჭრისათვის სასარგებლო სტრატეგია:	2. პრობლემის გადაჭრისათვის წარუმატებელი სტრატეგია:
<p>კომუნიკაცია:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. განსხილობა, გულწრფელობა; 2. გულჩათხრობილობა; 3. პირდაპირობა; 3. დამაჯერებლობა. 	<p>კომუნიკაცია:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ჩაკეტილობა, 2. არაპირდაპირობა; 3. იმულება.
<p>განწყობები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ნდობა; 2. მომავალზე ორიენტირება; 3. ასერტიულობა (პოზიტიური სიმტკიცე). 	<p>განწყობები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. უნდობლობა და ეჭვი; 2. წარსულზე ორიენტირება; 3. აგრესიულობა, თავდაცვა.
<p>პროცესი:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. პრობლემის „შეტევა“; 2. ინტერესებსზე ფოკუსირება; 3. საერთო ვერსიების გამომუშავება. 	<p>პროცესი:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ერთმანეთის შეტევა; 2. პოზიციებსზე ფოკუსირება; 3. მხოლოდ საკუთარი პოზიციების გამომსახველი ვერსიების გამომუშავება.
<p>შედეგი:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. მოგება-მოგება; 2. საჭიროებების დაკმაყოფილება; 3. ურთიერთობა. 	<p>შედეგი:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. წაგება-მოგება; 2. კომპრომისი პოზიციებს შორის; 3. გაუცხოება.

ამ სქემიდან ჩანს, რომ მედიაციაში გამოყენებული სტრატეგიები წარმატებული მოლაპარაკების მეტ ალბათობას იძლევა, ვიდრე ის სტრატეგიები, რომლებიც ნაკლებად ორიენტირებულია შედეგზე.

მედიატორის დანმარებით წარმართული პროცესი საშუალებას იძლევა: ა) მხარეებმა მხოლოდ საკუთარი ზოხიციების დაფიქსირებით არ წარმართონ მოლაპარაკება; ბ) მხარეებმა საერთო პრობლემის გადაწყვეტაზე ერთმანეთის ინტერესებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით იმუშაონ; გ) მხარეები თავად მივიდნენ შეთანხმებად.

ამ პროცესის შედეგი მოგება-მოგებაა, ე.ი. ორივე მხარე მოგებული რჩება. **მედიაციის გზით წარმართული მოლაპარაკების პროცესისას გათვალისწინებულია თითოეული მხარის საჭიროება, ინტერესი. თავად პრობლემა ორივე მხარის მიერ ერთობლივად გადაწყვეტილი და არა მესამე მხარის მიერ, რომელმაც შეიძლება ვერ გაითვალისწინოს მხარეთათვის მნიშვნელოვანი დეტალები, რაც კონფლიქტის ესკალაციის მიზეზი შეიძლება გახდეს მომავალში.** მხარეებს საშუალება ეძლევათ, თითოეული დეტალიც კი შეათანხმონ ერთმანეთთან და მედიატორის საშუალებით საბოლოო ხელშეკრულებაზე იმუშაონ.

ძირითადი დამახასიათებელი ნიშნები, რომლებიც მედიაციის პროცესისას უნდა იქნას შენარჩუნებული, შემდეგში მდგომარეობს: მედიატორი აბსოლუტურად ნეიტრალური უნდა იყოს მხარეების მიმართ. მან არასოდეს უნდა მისცეს თავს უფლება, რომ გაამართლოს ან გაამტყუნოს ერთი ან მეორე მხარე, გაასამართლოს ისინი. მედიატორს არა აქვს უფლება, მხარეებს რჩევა მისცეს და ამით საკუთარი აზრი დააფიქსიროს, თუნდაც თვლიდეს, რომ იცის გამოსავალი კონკრეტული სიტუაციიდან. მედიატორის ძირითადი დანიშნულებაა, ხელი შეუწეოს ორ დაპირისპირებულ მხარეს მოლაპარაკებაში და თავად მათ მოამბენინოს გამოსავალი კონკრეტული სიტუაციიდან, ამუშაოს პრობლემის გადაჭრასა და შემდეგ ხელშეკრულების დადებაზე. ამასთანავე, მედიატორმა განსაკუთრებული გარემო უნდა შექმნას ნდობის მისაღწევად. ამ პროცესში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოთხოვნაა

კონფიდენციალურობა - მედიატორმა არ უნდა გაანხილავს მხარეებს შორის მომხდარი კონფლიქტი და საერთოდ, მედიაციის პროცესის მსვლელობის ამბავი.

როგორც შემთხვევით, მედიაცია დღეს-დღეობით უველანაზე ნეიტრალური ფორმის კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარებისა. მედიაციის შესწავლა და დანერგვა საშუალებას იძლევა, რომ ჩვენს ცხოვრებაში მომხდარი კონფლიქტები წარმატებული

მოლაპარაკებებით მოვაგვაროთ. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ მედიაცია პოლიციის, სასამართლოს, არაოფიციალური მრჩეველების-მომრიგებლების ალტერნატივაა.

ეს ალტერნატივა კი მართლაც ბრწყინვალე საშუალებაა, რომ კონფლიქტი გასამართლების, გამტყუნება-გამართლებისა და რჩევების მიცემის გარეშე მოვაგვაროთ.

მოლაპარაკებებისა და კონფლიქტის მოგვარების ნეიტრალური ტექნიკა - მედიაცია, მშვიდობის მშენებლობის პროცესის განუყოფელი ნაწილია.

თუ ვსაუბრობთ კონფლიქტების მშვიდობიანი გზით მოგვარებაზე, ხასი უნდა გაესვას მედიაციის როლს, როგორც მოლაპარაკებების უველანაზე ეფექტურ ტექნიკას. მედიაციის გამოყენება ისევე მნიშვნელოვანია მშვიდობის მშენებლობისათვის, როგორც სხვა მრავალი მიმართულება, რომელთაც ნაწილობრივ შემთხვევით შევხვდებით. სწორედ უველა კომპონენტის ერთად გათვალისწინება აუცილებელი იმ მთლიანი პროცესის განვითარებისათვის, რასაც ამის შემდგომ ქვეყანაში მშვიდობის მშენებლობა ჰქვია.

სოხუმარულ გამოცემებში ხშირად ნახავთ რჩევებს -
როგორ მოვიკლოთ წონაში, როგორ დაეძლიოთ სტრესი,
როგორ ავაწყოთ ურთიერთობა გარდამავალი ასაკის
შვილთან და ა.შ. ასეთი რჩევების უმეტესობა არ არის
საფუძველს მოკლებული და ფრიად სწასარგებლოცაა,
მაგრამ პრობლემა იმაშია, რომ პრაქტიკაში მათ ძალზე
ცოტა ვინმე თუ იყენებს. შეიძლება, თქვენ გადაავლოთ
თვალი ასეთ რჩევებს, გაიფიქროთ, ეს კარგი რამ უნდა
იქოსო, ერთი-ორჯერ სცადოთ კიდევ, მიჭუქეთ
რეკომენდაციას, მაგრამ, როგორც წესი, ძალე ივიწიებთ
ამ უველაფერს.

ეს საშიშროება ჩვენს ბროშურაში მოცემულ რჩევებსა
და რეკომენდაციებსაც ელით.

ამავე დროს, არსებობს ეფექტიანი მეთოდიკა, თუ როგორ
გავითავისოთ ესა თუ ის რჩევა, თეორიული მოდელი ისე,
რომ წარმატებით გამოვიყენოთ იგი შესაბამის
სიტუაციაში.

ინტენსიური ჯგუფური ტრენინგის მსუფთაობისას,
გამოცდილი სპეციალისტების მიერ ხდება
(სავარჯიშოების, როლური თამაშებისა და სხვა ხერხების
გამოყენებით) ახალი, სპეციალური ცოდნის გადაცემა და
იმავდროულად იმ უნარ-ჩვევების გამომუშავება,
რომელიც ტრენინგის მონაწილეებს გამოადგებათ
ყოველდღიურ ცხოვრებაში.